Stenogrammid

XIII Riigikogu, VII Istungjärk, täiskogu korraline istung

Kolmapäev, 30.05.2018, 14:00

Toimetatud

14:00 Istungi rakendamine
1. 14:03 Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu (581 SE) kolmas lugemine
2. 14:10 "Ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja tema liikmesriikide ning teiselt poolt Lõuna-Aafrika Vabariigi vahelise lepingu, millega muudetakse kaubandus-, arengu- ja koostöölepingut" ratifitseerimise seaduse eelnõu (606 SE) teine lugemine
3. 14:29 Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning tubakaseaduse muutmise seaduse eelnõu (595 SE) teine lugemine
4. 14:41 Töölepingu seaduse, perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ning sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (596 SE) teine lugemine
5. 14:57 Elektrituruseaduse, energiamajanduse korralduse seaduse ja maagaasiseaduse muutmise seaduse eelnõu (576 SE) teine lugemine
6. 15:43 Kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse eelnõu (598 SE) teine lugemine
7. 16:11 Liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (635 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

14:01 Esimees Eiki Nestor
Lugupeetud Riigikogu! Alustame kolmapäevast istungit. Kellel on soovi üle anda eelnõusid ja arupärimisi? Mihhail Stalnuhhin, palun!

14:01 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh, härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Annan rahanduskomisjoni nimel Riigikogu menetlusse Riigikogu otsuse eelnõu ja see on "Hasartmängumaksu Nõukogu liikmete nimetamine". Me saime Kultuuriministeeriumist kirja ja seal pakuti välja nimetada Paavo Nõgese asemele nõukogu liikmeks Kultuuriministeeriumi kultuuriväärtuste asekantsler Tarvi Sits. Teine punkt selles eelnõus on seotud kurva asjaoluga, et kolleeg Ammast meiega enam ei ole. Tema asemele pakub komisjon nimetada härra Enn Mere.

14:02 Esimees Eiki Nestor
Olen vastu võtnud ühe eelnõu. Kodu- ja töökorra seaduse alusel toimetame sellega edasi. Kohaloleku kontroll, palun!
Kohaloleku kontroll
Täiskogul on kohal 75 Riigikogu liiget.

---

1. 14:03 Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu (581 SE) kolmas lugemine

14:03 Esimees Eiki Nestor

Meie esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu 581 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Liisa Oviir, palun, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel!

14:03 Liisa Oviir

Hea eesistuja! Head kolleegid! Kui veel aastal 1998 oli pensioniiga naistel 57 aastat ja kuus kuud, siis kümme aastat hiljem oli naiste pensioniiga juba 60 aastat ja kuus kuud ning aastaks 2026 tõuseb pensioniiga järk-järgult juba 65. eluaastani. Keskmine eluiga tõuseb muidugi ka. Kuid sõltumata pensioniea tõusust näitavad prognoosid, et lähima 50 aasta perspektiivis jääb Eestis vähemaks pea 300 000 tööealist inimest. Seetõttu räägitakse üha enam vajadusest pensionivanust tõsta ja seda veelgi edasi seni seatud eesmärgist 65 eluaastat.
Paraku ei tähenda pensioniea tõus automaatselt seda, et inimesed on võimelised kauem töötama. Üks oluline tagatis rohkendamaks tervelt elatud aastaid, selleks et kas või teoreetiliselt võimaldada töise elu pikendamist, on panustada tööohutusse ja töötervishoidu. Keskmiselt on inimene tööl umbes kolmandiku ööpäevast ja töö paratamatult mõjutab inimese tervist. Töö võib inimese tervist mõjutada aga nii positiivselt kui ka negatiivselt. Kokkupuude erinevate ohtudega võib kahjustada nii inimese füüsilist kui vaimset tervist ja sel moel mõjuda halvasti elukvaliteedile ja võimele hakkama saada. Tööalase heaolu loomiseks ja terviseriskide vähendamiseks on vaja järjekindlalt ja süstemaatiliselt töökeskkonda analüüsida ja tulemustele vastavalt muuta. Aga mitte ainult. Lisaks riskide ja negatiivsete mõjurite kõrvaldamisele tuleb ka positiivseid tegureid arendada. See kokku teeb võimalikuks töötajate töövõime püsimise enne pensioniiga ja on eelduseks tööelu pikendamisele.
Seetõttu on mul väga hea meel, et Vabariigi Valitsus on töö- ja terviseministri eestvedamisel välja töötanud töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muudatused, mis soodustavad ohutu töökeskkonna loomist ja töötajate tervisekahjustuste ennetamist. Üks olulisimaid muudatusi on tervisekontrolli selge sidumine läbiviidud riskianalüüsi tulemustega. Seni on paljud ettevõtted viinud tervisekontrolli ja riskianalüüsi läbi teineteisest sõltumata. Selle tagajärg on töö spetsiifikast ja riskidest sõltumatu ühetaolise tervisekontrolli läbimine, mis ei tulene reaalsetest ohuteguritest ega täida oma eesmärki. Arvestades töö muutuvat iseloomu, lisatakse seadusesse ka psühhosotsiaalse ohuteguri mõiste ja tööandja kohustus sellise ohuteguri mõju leevendamiseks vähendada negatiivset mõju töötaja vaimsele ja füüsilisele tervisele.
Eestis head statistikat depressiooni haigestumise kohta ei ole, aga teada on, et see kipub tabama pingelisemat ja vastutusrikkamat tööd tegevaid inimesi. Uuringud näitavad, et vaimse tervise probleemidega töötaja tegeleb tööl nn presentismiga: ta on kohal, kuid võimetu tööd tegema. Ja see kokkuvõttes mõjutab ettevõtte majandustulemusi ja suures pildis terve riigi majandust. Uuringud on näidanud, et selle sündroomiga kaasnevad kulud on viis-kuus korda suuremad kui töölt puudumisega seotud kulud. Ka näitavad uuringud, et vaimse tervise probleemidega seotud kulud ulatuvad ülemaailmselt triljonite eurodeni aastas ning iga depressiooni vastu võitlemiseks kulutatud euro annab tagasi pea 14 eurot kasumit. Euroopa Liidu maades esineb vaimse tervise probleeme 14%-l töötajatest. Vaimse tervise probleemid, sh depressioon, olid 2004. aastal olulisuselt kolmas kaotatud tervena elatud aastate põhjus ja aastaks 2020 prognoositakse selle tõusmist olulisuselt teiseks põhjuseks. Viiendiku kõigist kaotatud tööpäevadest Euroopas on põhjustanud ärevus- ja depressiivsed häired.
Vaimse tervise probleemid kujunevad bioloogilise, psühholoogilise, sotsiaalse ja keskkonnateguri koosmõjus. Töökeskkonnas kujunevad need probleemid seotult ka töö sisuga, aga eelkõige just seotult keskkonnaga.
Eelnõu eesmärk on muuta töökeskkonna korraldus konkreetse ettevõtte kesksemaks, alustades juba mainitud tervisekontrolli sidumisest ettevõtte riskianalüüsiga, jätkates esmaabi korraldusega ettevõttes ja töötajate keskkonnaalase juhendamisega, lisatakse veel mitmed ettevõtte halduskoormust vähendavad meetmed, mis aitavad muuta ettevõtete töö märksa efektiivsemaks ja paindlikumaks.
Viimase olulise põhimõttena toon välja muutuse seisukohas, kelle kohustus on töökeskkonna ohutuse tagamine. Liialt sageli käsitletakse seda avaliku võimu asendustegevusena või kitsalt tööandja asjana. Siiani puudus tööandjal sisuliselt võimalus mõjutada töötajat, et ta tööohutus- ja töötervishoiunõudeid täidaks. Nüüd on see võimalus leppetrahvi näol olemas. Ja oluline ei ole seejuures mitte võimalus

kedagi karistada, vaid eelnõus sisalduv põhimõte, et töökeskkond on tööandja ja töötaja ühine vastutus, ühine kohustus.
See on hea seaduseelnõu ja sotsiaaldemokraadid toetavad seda. Tänan!

14:09 Esimees Eiki Nestor
Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi lõpphääletus. Austatud Riigikogu, kas võime minna lõpphääletuse juurde?
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu 581. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu 581 vastuvõtmise poolt oli 80 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud ja vastuolijaid ka ei olnud.
Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning kollektiivlepingu seaduse muutmise seadus on vastu võetud.

---

2. 14:10 "Ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja tema liikmesriikide ning teiselt poolt Lõuna-Aafrika Vabariigi vahelise lepingu, millega muudetakse kaubandus-, arengu- ja koostöölepingut" ratifitseerimise seaduse eelnõu (606 SE) teine lugemine

14:11 Esimees Eiki Nestor
Vabariigi Valitsuse algatatud "Ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja tema liikmesriikide ning teiselt poolt Lõuna-Aafrika Vabariigi vahelise lepingu, millega muudetakse kaubandus-, arengu- ja koostöölepingut" ratifitseerimise seaduse eelnõu 606 teine lugemine. Väliskomisjoni ettekandja on Anne Sulling. Palun!
Austatud Riigikogu, austame rahvasaadikut, kes teile esineb, sellega, et omavahel räägime mingis teises ruumis. Aitäh!

14:11 Anne Sulling
Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Eelnõu 606 esimese lugemise me lõpetasime 9. mail. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 11. maiks ei esitatud ühtegi ettepanekut. Keeletoimetaja ettepanekul lisati eelnõu tekstile normitehniline märkus lepinguteksti avaldamise märkega.
Väliskomisjon jätkas eelnõu teise lugemise ettevalmistamist oma 14. mai istungil ning kinnitas eelnõu teksti ja seletuskirja teiseks lugemiseks.
Meeldetuletuseks: tegemist on 2004. aasta 1. mail jõustunud Euroopa Ühenduse ja Lõuna-Aafrika Vabariigi vahelise kaubandus-, arengu- ja koostöölepingu muutmisega. Muudatuse eesmärk on ajakohastada muu hulgas kultuuri-, infoühiskonna-, majandusarengu- ja teadusalast koostööd käsitlevate sätete sõnastust ning lisada muu hulgas sätted rändealase koostöö, terrorismivastase võitluse, rahapesu tõkestamise, massihävitusrelvade leviku tõkestamise ning organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta. Eelnõu ratifitseerimine annab Eestile lisaargumendi suhetes Lõuna-Aafrika Vabariigiga viisavabaduse saavutamiseks, kuna lepingumuudatuse migratsiooniklauslid sätestavad illegaalselt riigis viibivate kodanike tagasivõtu kohustuse, mis on üks viisavabaduse sõlmimise eeldusi.
Väliskomisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada, viia läbi lõpphääletus ja eelnõu seadusena vastu võtta. Aitäh!

14:12 Esimees Eiki Nestor
Kas ettekandjale on küsimusi? Aitäh, Anne Sulling! Henn Põlluaas, kas teil on küsimus või on see juba soov läbirääkimisteks? Avan läbirääkimised. Henn Põlluaas, palun!

14:13 Henn Põlluaas
Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Lõuna-Aafrika Vabariigis lõppes apartheid 1994. aastal. Miljoneid hektareid afrikandritele ehk valgetele lõuna-aafrikastele kuulunud maad on antud riigile üle nii vabatahtlikult kui kompensatsiooni eest. Sellele vaatamata otsustas Lõuna-Aafrika Vabariigi parlament hiljuti konfiskeerida ilma igasuguse hüvituseta kogu ülejäänud valgetele põllumeestele kuuluva maa. Ettepaneku selleks tegi vasakpoolne neomarksistlik partei. LAV-i president Ramaphosa lubas

maadejagamise programmiga edasi minna kiirendatud korras, tema avaldus võeti parlamendis vastu juubelduste saatel.
Riigi eurooplastest elanikkond on hirmul, et tagajärjeks on samasugune jõhker ja vägivaldne maade ülevõtmine, nagu toimus naabermaal Zimbabwes, kus suur osa maadest kuulub nüüd president Robert Mugabe lähedasele ringkonnale. Riik on majanduslikult kokku varisenud ja suur osa maadest söötis. Kuritegevus ja vägivald LAV-is on muutunud juba nii rängaks, et peamiselt valged afrikaani keelt kõnelevad farmerid on tulnud tänavatele protestima ja rahvusvaheliselt üldsuselt abi paluma. Möödunud aasta lõpus avaldatud statistika kohaselt on LAV-is 100 000 farmeri kohta keskmiselt mõrvatud 156 inimest, mis muudab europarlamendi liikme Atkinsoni sõnul põllupidamise LAV-is maailma ohtlikemaks tööks väljaspool sõjapiirkondi. Viimaste aastate jooksul on mõrvatud tuhandeid afrikandritest farmereid, lisaks massilised peksmised, vägistamised ja röövimised.
Genocide Watch, mille peakorter asub Washingtonis, tõdes juba 2003. aastal, et rünnakute taga on rassiviha ja et see võib muutuda genotsiidiks, kui valitsus vahele ei astu. Valitsus näib aga hoopiski seda takka õhutavat. Austraalia sisserändeministri Peter Duttoni sõnul on Lõuna-Aafrika Vabariigi eurooplastest põllumajandustootjad pidanud kogema jõhkrat vägivalda, mida Austraalia ei saa ega tohi eirata. Ta teatas, et valmistab ette seaduse, mis annab LAV-i farmeritele õiguse saada eriviisa Austraaliasse tulekuks. Neile on vaja anda abi, nagu tsiviliseeritud riigile kohale, rõhutas ta. Tema üleskutse võimaldada Lõuna-Aafrika Vabariigi valgetel farmeritel lihtsustatud korras Austraaliasse tulla ajas aga vasakpoolsed tagajalgadele. Teda asuti süüdistama rassismis, sest ta julges valgete inimeste julgeoleku eest välja astuda.
Valgete inimõiguste rikkumine, nende tagakiusamine, diskrimineerimine, räige vägivald ehk nn valge genotsiid on muutnud neljamiljonilise Lõuna-Aafrika Vabariigi eurooplaste kogukonna elu õudusunenäoks. Sellest rääkida aga ei tohi. Kahepalgeliste multikultisallivuslaste arvates on rassism vaid valge inimese halvustav suhtumine tumedama nahavärviga inimestesse ja vastav käitumine, aga mitte kunagi vastupidi. Ehk teisisõnu, rassism saab olla vaid ühesuunaline, rassist saab olla ainult valge nahaga inimene. Juba igapäevaseks saanud sündmused Lõuna-Aafrika Vabariigis kõnelevad aga selle absurdse käsitluse vastu. Valgetevastane rassism on reaalsus ja see on võtnud äärmiselt jõhkrad vormid, samuti nagu kristlastevastane vägivald mitmetes islamistlikes riikides.
Kuid tundub, et need asjad ei huvita mitte kedagi. Euroopa Liit on Lõuna-Aafrika Vabariigis ja ka paljudes teistes Aafrika riikides toimuva suhtes näidanud üles erakordset ignorantsust, taunitavat kahepalgelisust ja topeltstandardeid. Europarlament lükkas 2017. aasta novembris tagasi sõltumatu parlamendiliikme Janice Atkinsoni ettepaneku arutada Euroopa Liidu kõrgemates struktuurides valgete farmerite mõrvu Lõuna-Aafrika Vabariigis. Europarlament on varem küll arutanud ja hääletanud entusiastlikult rahvusvahelise sekkumise poolt kunagise apartheidi lõpetamiseks, kuid nüüd ei võtnud see kogu jutukski Lõuna-Aafrika Vabariigis toime pandavat rasket inimõiguste rikkumist, sest see pole suunatud mitte neegrite, vaid valgete inimeste vastu. Ilmselt tundub selline käitumine ning valgete genotsiid lubatud ja normaalne olevat. Mind väga huvitab, kas ka Eesti saadikud hääletasid selle teema kalevi alla panemise poolt.
Palun lisaaega!

14:18 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega, palun!

14:18 Henn Põlluaas

Toimuv valgete eraomandi bolševistlik natsionaliseerimine, vägivald ja tapatalgud viivad paratamatult nende inimeste massilisele põgenemisele maalt, kuid neile Euroopa Liit abi ja pagulase staatust ei paku. Nagu öeldud, jäi Atkinsoni ettepanek algatada selles küsimuses arutelu ja nõue, et nii Euroopa Komisjon kui ka Euroopa Ülemkogu teeks olukorda hukka mõistva avalduse, toetuseta.
Vähe sellest, täna on meil laual dokument, mille põhjal Euroopa Liit on valmis sõlmima Lõuna-Aafrika Vabariigiga arenguabi, kaubanduse ja koostöö lepingu ning meilt küsitakse heakskiitu ja volitust selleks. Oleme kuulnud siin selle leppe täiesti kriitikavaba kiitmist. Aga asjadest tuleb rääkida ausalt ja avatult. Kas me tõesti kiidame heaks kõik selle, mis seal toimub? Selles dokumendis, mis meil laual on, ega seletuskirjas ei ole poole sõnagagi mainitud sealset olukorda, seda valgete vastu suunatud jõhkrat rassismi ja vägivalda. Selles ei räägita poole sõnagagi, et me oleme kategooriliselt vastu igasugusele rassismile, seisame inimõiguste eest ja nõuame nende austamist kõikidelt riikidelt, eriti nendelt, keda

me oleme nõus aitama või kellega erinevates valdkondades koostööd tegema, et igasugusele abiandmisele peab eelnema viivitamatu valgete diskrimineerimise lõpetamine, nende võrdne kohtlemine, normaalse olukorra taastamine ja maaomandi tagastamine omanikele või äärmisel juhul selle täielik kompenseerimine. Ilma selleta ei tule mitte ühegi lepingu sõlmimine kõne allagi!
Selle asemel tuleb üle vaadata juba kehtivad lepingud, sh tühistada Lõuna-Aafrika Vabariigi kodanikele antud viisavabadus sõiduks Euroopa Liitu, ja kehtestada LAV-i vastu kohesed karmid sanktsioonid ning anda abi valgetele põgenikele, nagu Austraalia on seda pakkunud. Valmisolek teha koostööd sellise riigiga on vale ja häbiväärne ning muudab tühiseks kõik jutud demokraatiast, euroopalikest väärtustest, inimõigustest ja nende toetamisest. Kui see lepe peaks heaks kiidetama, ei ole mitte ühelgi inimesel, kes seda toetab, moraalset õigust nendel teemadel enam sõna võtta.
Head kolleegid, ma kutsun teid üles: ärme osaleme rassismile ja diskrimineerimisele kaasaaitamises! Eeltoodust tulenevalt teeb Eesti Konservatiivne Rahvaerakond ettepaneku eelnõu teine lugemine katkestada. Aitäh!

14:21 Esimees Eiki Nestor
Igor Gräzin, palun!

14:21 Igor Gräzin
See on sõnavõtt kohapealt. Tähendab, see, mida härra Põlluaas praegu rääkis, üldiselt kahjuks peegeldab tegelikkust. Ma ütlen seda kui Woodrow Wilsoni Keskuse vanemteadur, kes on koos töötanud inimestega, kes on Aafrika probleemidega tegelenud. Samas ma arvan, et me ei ole piisavalt informeeritud ja küpsed, et ühe ettekande põhjal langetada otsus ühele või teisele poole. Ma pean äärmiselt otstarbekaks, et vahepealsel ajal, see on siis ajal kuni 11. juunini, võtaks Eesti Riigikogu väliskomisjon esimest korda vaevaks ja esitaks korraliku seletuskirja, kus on puudutatud kõiki neid teemasid, millest räägiti. Ja teiseks, mulle ka ei klapi väga hästi ametlikult avaldamata teksti ratifitseerimine. Järelikult siin on kaks viga: seletuskirja sisuliselt ei ole ja teksti, mida ratifitseerida, on veel vähem. Nii et see oleks nagu säärane pöördumine väliskomisjoni poole. Mis oleks, kui hakkaks tööle?

14:22 Esimees Eiki Nestor
Nii, kas on veel läbirääkimiste soovi? Aadu Must, palun!

14:23 Aadu Must
Ma kuulasin naudinguga Henn Põlluaasa sõnavõttu või, vabandust, ettekannet. See tuli hämmastavalt tuttav ette. Peaaegu sama tekst ilmus 1919. aastal mitmetes Saksamaa ajalehtedes, kus täpselt samades kuritegudes nagu praegu Lõuna-Aafrika Vabariigi juhtkonda süüdistati kommunismi teele asunud Eesti Asutavat Kogu, kes agraarreformi käigus võttis õiglastelt baltisakslastelt ära nende mõisad, kuigi enne oli juba talupoegadele ka maad müüdud. Nähtavasti on tegemist ajaloos tuntud fenomeniga, mille puhul ikkest vabanenud jõud kasutavad oma võimu. Minu sõnavõtt oli suunatud ainult tähelepanu juhtimisele, et ajaloos on kummalisi paralleele.

14:23 Esimees Eiki Nestor
Sulgen läbirääkimised. Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 606 kohta muudatusettepanekuid ei esitatud ja väliskomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu lõpphääletus. Aga nii nagu te kuulsite, Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku teine lugemine katkestada ja seda ettepanekut tuleb Riigikogul hääletada. (Keegi kommenteerib saalist.) Ma lõpetasin läbirääkimised siis, kui siin ei olnud ühtegi nime. Kas soovid veel läbi rääkida? (Saalist vastatakse midagi.) Aa, selge! Henn Põlluaas, palun!

14:24 Henn Põlluaas
Aitäh! Kuna minu nime mainiti, siis ma tahan lugupeetud kolleegile Aadu Mustale meenutada, et need kaks olukorda – see, mis praegu toimub Lõuna-Aafrika Vabariigis, ja mis toimus Eestis – on täiesti võrreldamatud. Eestis muuseas hiljem need äravõetud maad kompenseeriti. Lõuna-Aafrika Vabariik tegutseb täiesti bolševistlikult, ilma igasuguse kompensatsioonita natsionaliseeritakse neid maid. Ja

vähe sellest, ma ei rääkinud ainult maade küsimusest. Ma rääkisin ka jõhkrast rassismist, vägivallast, genotsiidist valgete inimeste vastu. See kõik on üks suur tervik, mis peaks igale vähegi demokraatiat ja inimõigusi toetavale inimesele selgeks tegema, et me ei saa seda lepingut sõlmida.

14:25 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Rahvasaadik Henn Põlluaas kuritarvitas Riigikogu esimehe usaldust. Kui on soov vastulauseks, siis seda tehakse läbirääkimiste ajal. Kui ma olen öelnud, et läbirääkimised on lõppenud, siis need on lõppenud, ükskõik, kes ja kus kelle nime nimetas. Siis enam läbi ei räägita. Mina uskusin, et Henn Põlluaas, kes tegi ettepaneku teine lugemine katkestada, soovib enne hääletust vaheaega. Selle asemel sa kuritarvitasid Riigikogu esimehe usaldust. Nii et Jürgen Ligil on õigus protseduuriliseks küsimuseks. Tal on näpp püsti ja ma usun, et ta esitab protseduurilise küsimuse. Läbirääkimised on lõppenud. Palun, Jürgen Ligi!

14:26 Jürgen Ligi

Aitäh! Te pooleldi vastasite ära, aga ma oleks esitanud küsimuse, kas Aadu Must saaks veel sõna, rääkimaks punaste vägivallast valgete vastu Eestis aastatel need ja need, 1940 näiteks. Eelkäija ju rääkis mustade vägivallast valgete vastu. (Naer saalis.) Tegelikult Aadul on väga palju huvitavat informatsiooni sel teemal. Kuidagi läks see jutt natukene ühekülgseks.

14:27 Esimees Eiki Nestor

Tegemist ei olnud protseduurilise küsimusega. Ka Jürgen Ligi kasutas kurjasti oma õigust näpp püsti tõsta. Austatud Riigikogu, läheme hääletuse juurde!
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ettepaneku "Ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja tema liikmesriikide ning teiselt poolt Lõuna-Aafrika Vabariigi vahelise lepingu, millega muudetakse kaubandus-, arengu- ja koostöölepingut" ratifitseerimise seaduse eelnõu 606 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Selle ettepaneku poolt on 7 Riigikogu liiget, vastu 59, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud "Ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja tema liikmesriikide ning teiselt poolt Lõuna-Aafrika Vabariigi vahelise lepingu, millega muudetakse kaubandus-, arengu- ja koostöölepingut" ratifitseerimise seaduse eelnõu 606. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu 606 vastuvõtmise poolt on 60 Riigikogu liiget, vastu 3, erapooletuid 3. Eelnõu 606 on seadusena vastu võetud.

---

3. 14:29 Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning tubakaseaduse muutmise seaduse eelnõu (595 SE) teine lugemine

14:29 Esimees Eiki Nestor

Järgmine punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning tubakaseaduse muutmise seaduse eelnõu 595 teine lugemine. Rahanduskomisjoni ettekandja Mihhail Stalnuhhin, palun!

14:30 Mihhail Stalnuhhin

Härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Käesolev eelnõu oli esimesel lugemisel 14. aprillil. Peale seda muudatusettepanekuid saalist ehk Riigikogu liikmetelt, komisjonidelt ega fraktsioonidelt ei laekunud. Siiski arutas rahanduskomisjon seda seaduseelnõu kahel istungil, 14. ja 28. mail, seoses sellega, et meile laekus neljalt huvitatud organisatsioonilt kokku viis ettepanekut ning tekkis vajadus vormistada ka mõned täpsustavad muudatusettepanekud komisjoni nimel.
Nüüd ma räägin, millest oli juttu nendes kirjades. Eesti Kaubandus-Tööstuskoda tegi kaks ettepanekut. Esimeses ta pakkus elektrointensiivsuse määra vähendada 20%-lt 10%-le. Seda kommenteerides ütles Rahandusministeeriumi esindaja, et Vabariigi Valitsuse istungil sai kinnitatud 20%. Et seda arvu muuta,

oleks vaja uut kooskõlastusringi, uusi arvutusi, uut seletuskirja jne. Tähendab, selle nimel, et kasu saavaid ettevõtjaid oleks 70 võrra rohkem, et nende arv kasvaks 240-lt 310-ni, me kaotaks selle protsessi käigus umbes aasta.
Teine muudatusettepanek oli see, et kui ettevõte on aastaaruande juba audiitori juures ära kinnitanud ja äriregistrile edastanud, siis ei maksaks temalt nõuda seda elektriaruannet, millest on juttu selles seaduseelnõus. Rahandusministeeriumi esindajad selgitasid, et info, mis sisaldub audiitori kontrollitud aastaaruandes, ei võimalda teha arvutusi ehk kontrollida, milline on tegelik elektri hinna osakaal toodangu lõpphinnas.
AS Tallink Grupp tegi ettepaneku suurendada nende sigarettide piirkogust, mis tuuakse laevareisil aktsiisivabalt kolmandatest riikidest Eestisse, 40-lt 200-le. Meile räägiti direktiivist, mis paneb paika konkreetselt ühe määra: vahemik 40 ja 200 vahel. Arvestades piirikaubandust idapiiril, oleme omal ajal otsustanud 40 kasuks. Direktiiv, mis seda kõike reguleerib, lubab kahte võimalust. Võib kehtestada mingi arvu, näiteks nagu meil on 40 ja Soomes 200, ja võib seejuures teha erandi nendele reisijatele, kes lennukile tulevad. Muid erandeid selle direktiivi kohaselt teha ei saa. Ja see tähendab, et kui tahetakse lubada, et Ahvenamaalt tulnud turistid, kes on läbi käinud omad protseduurid ja toonud kaasa ühe ploki sigarette, saaksid selle õiguse, siis me peaksime seda õigust laiendama, nii et see kehtib kõikidel piiridel. Selge, et komisjon ei saanud sellega nõustuda ja ministeerium ka mitte.
Ühe ettepaneku tegi Team Paldiski OÜ. Nemad pakkusid võimaldada soodsamat aktsiisimäära töötleva tööstuse ettevõtjatele, kelle elektrointensiivsus on küll väiksem kui 20%, kuid kelle puhul lisandväärtus hõivatu kohta on vähemalt poolteisekordne võrreldes töötleva tööstuse keskmise näitajaga Eestis. Vastuseks öeldi, et tegemist on selle 20%-ga, mis on põhimõtteliselt nagu vale. Ja teiseks on küsimus selles, et sellist kriteeriumi nagu lisandväärtus ühe töötaja kohta direktiivis ei ole ja tekib küsimus, kas Euroopa õiguses ikka võib sellist formuleeringut kasutada.
Ja veel üks ettepanek tuli. Selle tegi organisatsioon Eesti Elektritööstuse Liit, kelle soov oli, et elektriaktsiisid muudetaks regressiivseks. See oli huvitav kiri, aga selles ei pakutud välja midagi konkreetset. Seda märkis ka Rahandusministeeriumi esindaja.
Lõpuks oli nii, et neli huvitatud organisatsiooni esitasid kokku viis ettepanekut, aga komisjon ja Rahandusministeerium ei leidnud võimalust neid toetada. Meie ise oleme formuleerinud kaks muudatusettepanekut, need on tabelis olemas ja teile näha. Esimene muudatusettepanek koosneb kolmest osast ja kõik need on täpsustavad, tehtud seaduse õige tõlgenduse huvides. Üks ettepanek on täiendada seda nimekirja, kus on loetletud isikud, kes on õigustatud taotlema energia aktsiisivabastuse luba. Sinna lisataks elektrointensiivne ettevõtja. Samalaadsed on ka selle muudatusettepaneku teine ja kolmas osa. Teine muudatusettepanek täpsustab, et tagasiulatuva aktsiisitagastuse saamiseks peab energia aktsiisivabastuse loa saanud ettevõtja ka perioodil, mille eest ta aktsiisi tagasi küsib, vastama kõikidele soodusaktsiisiga elektri tarbimise tingimustele, sh 20% elektrointensiivsuse nõudele. Need kaks muudatusettepanekut me esitasime rahanduskomisjoni nimel.
Sellele järgnesid menetluslikud otsused. Otsustasime konsensusega teha Riigikogu juhatusele ettepaneku viia teine lugemine läbi täna, 30. mail. Samasugune toetus oli ettepanekule teine lugemine lõpetada ja veel ühe konsensuse saavutasime siis, kui leppisime kokku, et kui täna saab teine lugemine edukalt läbi, siis võiks kolmanda lugemise teha 6. juunil.

14:38 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Maris Lauri, palun!

14:38 Maris Lauri

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Kas komisjonis tuli arutelule ka see, et selliste erisuste tekitamine võib Euroopa tasandil järelevalveorganites tekitada küsimuse, et järsku on tegemist riigiabiga?

14:39 Mihhail Stalnuhhin

Kas ma sain õigesti aru, et te peate silmas just nimelt seda 20% ja seda aktsiisi, mis siis langeb? Tähendab, esimesel lugemisel ma vist kandsin teile ette, et eurodirektiiv annab väga laiad raamid. See sätestab ainult miinimumi ja see miinimum on pool eurot, alla selle ei tohi olla. Aga kõiges ülejäänus on igal riigil õigus ise need küsimused otsustada. Kui ma õigesti mäletan, siis näiteks Taanis on tööstusel see määr 52 senti, aga kodutarbijal 120 eurot ja 50 senti. See tähendab, et vahe on 240-kordne. Nii et siin kindlasti ei tule mingit probleemi võimaliku riigiabi küsimusega.

14:40 Esimees Eiki Nestor

Rohkem ettekandjale küsimusi ei ole. Aitäh, Mihhail Stalnuhhin! Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Sulgen läbirääkimised. Eelnõu 595 kohta on esitatud kaks muudatusettepanekut, mõlemad rahanduskomisjonilt: esimene muudatusettepanek, teine muudatusettepanek. Eelnõu 595 teine lugemine on lõppenud.

---

4. 14:41 Töölepingu seaduse, perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ning sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (596 SE) teine lugemine

14:41 Esimees Eiki Nestor

Vabariigi Valitsuse algatatud töölepingu seaduse, perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise ning sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 596 teine lugemine. Ettekandja sotsiaalkomisjoni esimees Helmen Kütt, palun!

14:41 Helmen Kütt

Austatud eesistuja! Lugupeetud ametikaaslased! Vabariigi Valitsuse poolt 2018. aasta 5. märtsil algatatud töölepingu seaduse ning perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 596 esimene lugemine lõpetati siin saalis 21. märtsil. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 5. aprill kell 17.15. Tähtajaks esitas muudatusettepanekud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon. Etteruttavalt ütlen kohe ära, et 28. mai istungil võttis Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon oma ettepanekud tagasi, sest komisjon oli ka nendele tuginedes saavutanud kompromissi, mis erines esialgsel kujul esitatud muudatusettepanekutest.
Komisjon saatis kahe lugemise vahel eelnõu ettevalmistamiseks kaheksale organisatsioonile kirja, milles paluti ettepanekuid ja arvamusi eelnõu reguleerimisala kohta. Meile vastasid kirjalikult kolm organisatsiooni: Eesti Puuetega Inimeste Koda, MTÜ Eesti Omastehooldus ja Eesti Ametiühingute Keskliit. Peale eelnõu esimese lugemise lõpetamist oli eelnõu sotsiaalkomisjoni päevakorras viiel istungil: 17. aprillil, 3. mail, 15. mail, 17. mail ja 28. mail. Esimesel istungil ehk siis 17. aprillil toimus eelnõu kohta esitatud muudatusettepanekute ja saadetud arvamuste arutelu koos huvigruppidega.
MTÜ Eesti Omastehooldus üldiselt tunnustas, et see on tänuväärne algatus. Samas küsiti, miks on ette nähtud hoolduspuhkuse tasustamine töötasu alammäära ulatuses. Tunti ka suurt muret selle pärast, et sotsiaalhoolekande seaduse alusel hooldajaks määratud isikud on kohustatud olema täiendavalt töölepingulises suhtes lisaks hooldajaks määramisele. Veel tekitab muret see, et eri omavalitsused määravad hooldajaid väga erinevalt.
Puuetega inimeste koda tutvustas oma seisukohti eelnõu kohta ja leidis, et kui õigus hoolduspuhkusele on ainult nendel isikutel, kes töötavad, siis on omastehooldajaid erinevalt koheldud. Osal omastehooldajatel, kes hooldavad sügava puudega lähedast, ei ole ju võimalik üldse töötada. Eesti Ametiühingute Keskliit toetas eelnõu.
Lihtsalt meeldetuletuseks headele ametikaaslastele nii palju, et see eelnõu näeb ette tasustatud hoolduspuhkuse täisealise sügava puudega isiku töötavale lähedasele või määratud hooldajale. Tolle tasustatud hoolduspuhkuse taotlemisel, selle arvestamisel, maksmisel ja hüvitamisel kohaldatakse samasuguseid põhimõtteid kui tasustatud lapsepuhkuse taotlemise, arvutamise, maksmise ning hüvitamise puhul. Töötaja taotleb hoolduspuhkust tööandjalt ja riigieelarvest hüvitatava puhkusetasu suuruse arvutab ja maksab töötajale välja tööandja, kes peab hüvitatava summa riigieelarvest ülekandmiseks esitama taotluse Sotsiaalkindlustusametile.
Ma annan nüüd väikese ülevaate, mis toimus nendel viiel komisjoni istungil. 17. aprillil oli pikk ja põhjalik arutelu. Tiina Kangro tutvustas Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud muudatusettepanekuid, mis puudutasid põhiliselt kahte teemat. Üks oli seotud sihtgrupi laiendamisega ja teine täiendava tasustatud puhkuse võimaldamisega mitte ainult sügava puudega inimese hooldajale. Oli väga põhjalik arutelu. Sotsiaalministeeriumi ametnikud selgitasid, et puhkuseõiguse andmisel piirduti töölepinguliste töötajatega, kuna töölepingulises suhtes on tegemist alluvussuhtega, mille korral tööandja määrab töötegemise koha, aja ja viisi ning määrab ka puhkuste ajakava. Teiste lepinguliikide

puhul ei ole tegemist alluvussuhtega ja isik on ise vaba otsustama, millal ja kuidas tööd teha ning millal puhata. Toodi ka välja see mõte, et kui hoolduspuhkust laiendada kõikidele teistele võlaõigusliku lepingu alusel töötavatele isikutele, siis tekib küsimus, kui võimaldataks puhkust täisealise sügava puudega isiku hooldamiseks ja lapsepuhkust puudega lapse vanematele, miks siis ei laiendata teisi puhkuseliike, näiteks põhipuhkust, rasedus- ja sünnituspuhkust ja lapsehoolduspuhkust. Need kõik on ju hüved puhkuse näol. Nii et arutelu oli meil pikk ja põhjalik.
Komisjon otsustas peale seda arutelu, et jätkab muudatusettepanekute arutelu järgmistel istungitel. Ministeeriumilt me aga palusime, et seal analüüsitaks IRL-i muudatusettepanekuid ja leitaks võimalus neid mingil moel arvestada, et muutunud olukorras, kus töövormid on erinevad ja inimesed ei tööta kõik töölepingu alusel, siiski tagada võrdne kohtlemine.
3. maiks me ei olnud veel ministeeriumist seda valmisolekut tõendavat teksti saanud ja päevakorras see punkt küll oli, kuid me seda ei arutanud. Ka 15. mail lükkus selle arutelu edasi, kuna ei olnud sellist lahendust, mis oleks olnud küllalt küps komisjonis arutamiseks. 17. maiks aga olid esitatud lahendused, mis võiks eelnõusse sisse kirjutada, ja anti teada, et Vabariigi Valitsus teeb teatud ajaks asjaomased analüüsid Riigikogule ettepanekute tegemiseks. Nii et 17. mail toimunud arutelul juba pakuti välja lahendeid ja otsustati teha ettepanek võtta nimetatud eelnõu täiskogu päevakorda 30. maiks ehk tänaseks, teha ettepanek teine lugemine lõpetada, saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lõpetatakse, 6. juuniks ning teha ettepanek läbi viia ka eelnõu lõpphääletus. Kõik need ettepanekud tehti konsensusega.
28. mail olid meil laua peal muudatusettepanekud, see tekst on ka teile edastatud. Tiina Kangro võttis tagasi muudatusettepanekud, mis IRL oli esitanud, kuna leiti kompromiss, et kiirustades selliseid otsuseid langetada ei tohi. Eelnõusse on nüüd kirjutatud täiendavad punktid, nagu näitab ka teile esitatud tekst. On ettepanek täiendada eelnõu § 1 punktiga 5, mis puudutab puhkuseõiguse laiendamise analüüsi. Esimene muudatusettepanek puudutas pealkirja muutmist, sest pealkirja tuli sisse viide sotsiaalhoolekande seadusele, kuna muudatusettepanek nr 3 käsitleb just nimelt sotsiaalhoolekande seaduse muutmist. Seda täiendatakse paragrahviga, mille kohaselt Vabariigi Valitsus koostab 2020. aasta 1. jaanuariks analüüsi ja selle põhjal ettepanekud täisealise isiku hooldusvajaduse tuvastamiseks kasutatava hindamissüsteemi kohta. Eesmärk on rakendada selle analüüsi tulemusi hoolduspuhkuse saaja kindlaksmääramiseks alates 1. jaanuarist 2021. Kui täna arutatav eelnõu räägib sellest, et sügava puudega isiku töötavale lähedasele või muule hooldajale antakse täiendavalt viis tööpäeva puhkust, siis alates 1. jaanuarist 2021 poleks selle aluseks mitte enam hooldatava puue – näiteks kas see on sügav või keskmine –, vaid hooldusvajaduse tuvastamine hindamise alusel. Seda ettepanekut toetas sotsiaalkomisjon konsensusega. Jätsin veel märkimata selle, et 28. mai istungil volitati komisjoni esimeest allkirjastama eelnõu teise lugemise menetlusdokumendid istungil toimunud arutelusid arvestades. Aitäh!

14:51 Esimees Eiki Nestor
Küsimused ettekandjale. Krista Aru, palun!

14:51 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Kas teile, kes te olete selles valdkonnas väga kaua tegev olnud ja väga pädev, ei tundu praeguste muutuvate töösuhete valguses see tähtaeg liiga pikk? Alles 1. jaanuariks 2020 koostab ministeerium oma ülevaate. Samas me räägime igal pool, et kõik tööalased suhted muutuvad, ja seda igas valdkonnas. Ning meil on ju ülevaade olemas, kui palju on selliseid inimesi rakendatud. Miks sellised tähtajad ja kelle pakutud need on?

14:51 Helmen Kütt
Suur aitäh selle küsimuse eest! Tegelikult tahaks muidugi kiiremini, aga tuleb arvestada ka reaalsust. Kas või seesama hindamisvajaduse instrumendi väljatöötamine võtab aega. Praegu on kuues omavalitsuses alustatud pilootprojekti ja selle alusel tehakse need otsused. Juba see võtab aasta aega. Teiseks vaadatakse kogu seadustikku laiemalt ja analüüsitakse, millised ikkagi need töösuhted on. Ei ole näiteks mõeldav, et renditulu saav inimene hakkab puhkust saama. Võlaõigusseadus võimaldab väga erinevaid vorme, on näiteks käsunduslepingud, mida omavalitsused isikliku abistaja korral tihti sõlmivad.
Tegelikult kaaluti komisjonis pikalt, kas jõustumisaeg võiks olla 1. jaanuar või 1. juuli, aga koostöös

Sotsiaalministeeriumiga tegime sellise otsuse. Eesmärk on rakendada juba tänavu 1. juulist sügava puudega inimeste hooldajatele õigust saada seda viit päeva puhkust. Me ei tahtnud lükata seda järgmisesse aastasse, aga korraga kõigile rakendada 1. juulist pole võimalik. Nii leiti koos ministeeriumiga arutades, et mõistlik on kõik korralikult ette valmistada, täna aga anda ka see sõnum, et sellega tegeldakse, vaadatakse üle ka teised seadused, mis sotsiaaltoetusi ja puhkusi puudutavad. See on nagu vastus. Aga aitäh küsimuse eest, sest muidugi tegelikult tahaks ju kohe. Need inimesed, need hooldajad vajavad abi ja toetust ning nad tõesti töötavad erinevaid töövorme kasutades.

14:53 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

14:53 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Aitäh vastuse eest, austatud sotsiaalkomisjoni esimees! Ma puudutaksin ka seletuskirjas mainitud probleemi, et kohalike omavalitsuste arusaamine nii sellest, milline on sügav puue, kui ka sellest, kuidas hooldajaid määrata, on väga erinev. Kas nende pikkade ja põhjalike arutelude käigus õnnestus teil komisjonis välja selgitada, millest need erinevad arusaamad tulenevad ja kuidas oleks võimalik kohalikke omavalitsusi veidi järele aidata, et need arusaamad ühtlustuksid?

14:54 Helmen Kütt
Aitäh! See on küsimus, millega nii Sotsiaalkindlustusamet kui ka Sotsiaalministeerium väga põhjalikult tegelevad. Omavalitsused on vabad oma kordi määrama. See on omavalitsuse õigus, mis lähtub näiteks kas või perekonnaseadusest. On omavalitsusi, kus ei vormistata lapsi või lapselapsi hooldajaks, teised omavalitsused vormistavad – lihtsalt seetõttu, et nad hindavad seda, et inimene on hooldatud. Nad ei tugine perekonnaseadusele, mis lihtsalt paneb sellise kohustuse. See on omavalitsuseti väga erinev. Sellest on ülevaade saadud ja ministeerium on probleemi ka Eesti maaomavalitsuste ja linnade liiduga ühise arutelu alla võtnud, andes samas sotsiaalkindlustuse koha pealt selgitusi. Ka õiguskantsler on tähelepanu juhtinud, et väga palju sõltub hoolduse saamine inimese elukohast. Nii et see probleem on üleval. Sotsiaalkomisjoni lauale tõid selle seoses eelnõuga omastehooldajate ühendus ja Eesti Puuetega Inimeste Koda, aga ma usun, et suuremad arutelud käivad siiski koos omavalitsustega. Nii nagu muulgi puhul, kui tegu on riigi jagatava rahaga, ei peaks selleski valdkonnas omavalitsuste otsustusõigust piirama. Kõige paremini teavad siiski omavalitsused, kellel on hooldust vaja, kellel ehk mitte. Võib-olla nad pakuvad hooldaja asemel ka muid teenuseid. Komisjoni tasandilt seda hinnata on väga keeruline. Ma võin tuua lihtsalt näite Viljandi linnast, kus vormistatakse vaatamata perekonnaseaduses sätestatule ka lapsi ja lapselapsi hooldajaks, samuti abikaasasid. Usutakse, et niimoodi saab inimene abi kõige paremini. Aga on tõsi, et need korrad on erinevad. Komisjon sellesse sekkuda või sellele keskenduda esialgu vajalikuks ei pidanud. Samas ma ei välista, et me võtame selle eraldi teemana näiteks sügisperioodil arutada. Võime kohtuda ka omavalitsuste esindajatega, et seda teemat rohkem arutada ja saada selgitusi, miks ühte- või teistpidi on otsustatud. Aitäh!

14:56 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, Helmen Kütt! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 596 kohta on esitatud kolm muudatusettepanekut, kõik on juhtivkomisjonilt: esimene muudatusettepanek, teine muudatusettepanek, kolmas muudatusettepanek. Aitäh! Eelnõu 596 teine lugemine on lõppenud.

---

5. 14:57 Elektrituruseaduse, energiamajanduse korralduse seaduse ja maagaasiseaduse muutmise seaduse eelnõu (576 SE) teine lugemine

14:57 Esimees Eiki Nestor
Vabariigi Valitsuse algatatud elektrituruseaduse, energiamajanduse korralduse seaduse ja maagaasiseaduse muutmise seaduse eelnõu 576 teine lugemine. Ettekandja on majanduskomisjoni esimees Sven Sester.

14:57 Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan teile ülevaate eelnõust, mis kannab numbrit 576. Tegemist on elektrituruseaduse, energiamajanduse korralduse seaduse ja maagaasiseaduse muutmise seaduse eelnõu teise lugemisega. Natuke räägin siis sellest, kuidas on menetlus käinud esimese ja teise lugemise vahepeal. Eelnõu algatas Vabariigi Valitsus k.a 15. jaanuaril. Esimene lugemine toimus 14. märtsil, muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 28. märtsiks ei laekunud Riigikogust ühtegi ettepanekut. Küll pöördus menetluse kestel komisjoni poole suur hulk elektrituruosalisi ja selle turuga oma tegevuse tõttu seotud isikuid, kes tegid ettepanekuid eelnõu muutmiseks või esitasid vastuväiteid või hoopis väljendasid poolehoidu eelnõu algataja seisukohtadele või mõne teise pöörduja kirjas toodud argumentidele. Kõik need materjalid on üleval ka meie Riigikogu kodulehel, nii et iga pöördumise puhul on eelnõu algataja üldjuhul alati andnud tagasisidet oma seisukohtadest. Ka vastuargumendid turuosaliste omavahelistes kirjades on veebilehel nähtavad.

Nüüd, komisjoni poole pöördusid eelnõu 576 esimese lugemise järel Eesti Tuuleenergia Assotsiatsioon, Eesti Gaasiliit, Eesti Energia, MTÜ Eesti Taastuvenergia Koda, Eesti Linnade Liit, Vinni Vallavalitsus, Viljandi Vallavalitsus, MTÜ Eesti Päikeseelektri Assotsiatsioon, Tuuletehnoloogia Liit, Eesti Tuuleenergia Assotsiatsioon, Team Paldiski OÜ ja Konkurentsiamet. Eelnõu algataja esindaja läkitas eelnõu muutmiseks ettepanekuid ja edastas komisjonile jooksvalt ka oma seisukohti eri kirjades sisaldunud ettepanekute kohta ning nagu ma juba ütlesin, need seisukohad on nii komisjonile kui ka kõigile turuosalistele teada antud.

Kõik komisjoni poole oma ettepanekuga pöördunud isikud said soovi korral osaleda majanduskomisjoni 10. aprilli istungil, et oma seisukohti tutvustada ja põhjendada. Jällegi, kõik need arvamused ja ettepanekud on leitavad meie kodulehelt.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist laekusid töö korras mõned ettepanekud. Lisaks sõnastas eelnõu algataja esindaja mitu ettepanekut komisjoni istungil ja töörühmas aset leidnud arutelude tulemusena. Kahe lugemise vahel tehti põhimõtteline otsus lülitada eelnõusse ka need elektrituruseaduse muudatused, mis sisaldusid parlamendi menetluses teise lugemise läbinud eelnõus 290, sest viimasesse tuli teha Eestile taastuvenergia toetuse skeemi kasutamiseks antud riigiabi loast tulenevad muudatused. Teadupärast Riigikogu kodukord sisulisi muudatusi pärast teise lugemise lõpetamist ei võimalda. Riigiabi loast tulenevate ja veel mõnede eelnõu 290 teksti plaanitud muudatuste tutvustamiseks kaasati jälle kõik asjaomased isikud, sh ka need, kes menetluse käigus olid oma ettepanekuid ja arvamusi esitanud, isegi kui nad olid seda aasta varem teinud.

Kavandamisel olevaid muudatusi, mis tulenesid eelnõu 290 muudatuste lisamisest eelnõusse 576, arutati majanduskomisjonis 8. mai istungil, kus osalesid järgmiste organisatsioonide esindajad: Eesti Taastuvenergia Koda, Eesti Jõujaamade ja Kaugkütte Ühing, Fortum Eesti, Eesti Energia, MTÜ Eesti Päikeseelektri Assotsiatsioon, Eesti Tuuleenergia Assotsiatsioon, Konkurentsiamet, MKM, Eesti Linnade ja Valdade Liit, AS Elering, Tuuletehnoloogia Liit, Eesti Keskkonnaühenduste Koda, SA Keskkonnaõiguste Keskus, Eestimaa Looduse Fond, Maailma Energeetikanõukogu Eesti Rahvuskomitee, Eesti Elektritööstuse Liit ja Raisner AS. Need kõik olid esindatud meie järjekordsel koosolekul, arutamaks neid teemasid. Kõik arvamused ja ettepanekud, mis sellel koosolekul kõlasid, on elektrooniliselt leitavad meie kodulehelt. Eelnõu läbis kahe lugemise vahel ka keeletoimetuse, mille täiendused on samuti meie tekstis olemas.

Kui nüüd tahta kokku võtta, et millal komisjon kohtus ja mida räägiti ühel või teisel kohtumisel, siis ma käin selle ka veel korra üle. Majanduskomisjon arutas esimese ja teise lugemise vahelisel perioodil seda teemat kokku neli korda. Esimene kord oli 10. aprillil, kui majanduskomisjon kohtus kõikide elektrituru huvigruppidega, et arutada elektrituruseaduse ja energiamajanduse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 576 ning kuulata kõiki arvamusi. Kuulasime muidugi ära ka eelnõu algataja ehk MKM-i seisukohad. Me käsitlesime eelnõu n-ö 12 teemaplokis ja vaatasime üle kõik ettepanekud, mis olid laua peale tulnud. Rõhutan siinjuures, et Riigikogu ise ei ole ühtegi ettepanekut teinud, me räägime ainult turuosaliste ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettepanekutest. Riigikogu fraktsioonid ega liikmed ei teinud ühtegi ettepanekut. Sõna said loomulikult kõik arutelus osalenud ja istungi protokoll on avalikkusele kättesaadav.

Teine kord saime kokku 8. mail – kui esimene arutelu oli 10. aprillil, siis teine 8. mail. Sellele komisjoni istungile olid kutsutud esindajad kõigist ettevõtetest ja organisatsioonidest, kes olid komisjoni poole pöördunud eelnõu 290 kohta esitatud ettepanekute ja arvamustega. Ma lugesin need nimed juba enne üles. Nii et meil on olnud kaks suurt istungit, kus on esindatud olnud ligi 20 ettevõtet ja organisatsiooni.

Kui enne oli arutelu all eelnõu 576, siis selle kohtumise eesmärk oli arutada eelnõuga 290 seonduvaid muudatusi. Tahtsime selgitada edasist ettepanekute menetlemise käiku. Osapooltele räägiti, et eelnõu 290 teine lugemine lõpetati eelmise aasta, 2017. aasta kevadel ja pärast seda on MKM tegelenud riigiabi loa taotlemisega Euroopa Komisjonilt. Eelmise aasta lõpus laekunud riigiabi luba on aga eelnõus sisalduvast toetusskeemist suurel määral erinev. Eelnõusid ei ole võimalik teise ja kolmanda lugemise vahel muuta, välja arvatud riigieelarve seadus. Seetõttu oli võimalik eelnõus 290 sisalduvad muudatused teha mõne muu menetluses oleva eelnõu kaudu ja seda tehaksegi praegu menetluses oleva eelnõu 576 abil.
Turuosalised on saanud riigiabi loaga tutvuda, see saabus Euroopa Komisjonist eelmisel aastal. Lisaks riigiabi loast tingitud muudatustele on plaanis teha veel paar väiksemat muudatust Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi soovil. Nende tekst on ka loomulikult kõigile osapooltele edastatud. Nii et võimalikult avatult, võimalikult selgelt, võimalikult ühes inforuumis on püütud kõigi osapooltega suhelda.
Mõne ettepaneku aluseks on varem eelnõu 576 arutelu raames toetusskeemi kohta laekunud ettepanek. Selle 8. mai istungi käigus vaadati kõik need ettepanekud läbi ja jaotati need süsteemselt viieks teemaarutelu paketiks. Kõik said küsida kõigilt, kaasa arvatud eelnõu algatajalt MKM-lt. Sellel istungil me otsuseid vastu ei võtnud, nii nagu ka 10. aprillil.
15. mail kogunes majanduskomisjon kolmandat korda. Sellele istungile olime kutsunud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi energeetika asekantsleri Ando Leppimani, energeetika osakonna juhataja Timo Tatari ning eksperdid Rein Vaksa ja Jaanus Uiga, kes tutvustasid muudatusettepanekuid ehk kogu seda loetelu, mis oli varem nendel majanduskomisjoni istungitel juba turuosalistega läbi räägitud. Nad tutvustasid veel kord ettepanekute sisu ja andsid täiendavaid selgitusi. Kõige pikem diskussioon tekkis muudatusettepaneku nr 11 üle, mis käsitleb riigiabi loast tulenevaid muudatusi taastuvenergia toetusskeemis. Kõik eelnõude 576 ja 290 alusel kavandatud muudatuste kohta laekunud arvamused ja eelnõu algataja kommentaarid neile olid komisjoni liikmetele eelnevalt teatavaks tehtud ja loomulikult on need väljas ka kodulehel. Ja lõpuks me tegime ka menetluslikke otsuseid ja hääletasime muudatusettepanekud läbi.
28. mail kogunes majanduskomisjon neljandat korda. Jälle olime kohale kutsunud MKM-ist esindaja. Sel korral osales ekspert Rein Vaks. Meil oli neli muudatusettepanekut, mis olid toetust leidnud juba komisjoni eelmisel istungil, kuid mille tekst ja seletuskiri vajasid tehnilistel põhjustel parandamist. Tehnilised parandused ei olnud sisulised ja kõik need neli muudatusettepanekut leidsid konsensusega toetamist.
Kokku võttes on teil täna laual 15 muudatusettepanekut. Kõiki neid – rõhutan, kõiki muudatusettepanekuid – on kõik parlamendi erakonnad konsensusega toetanud, olenemata sellest, kas on tegemist opositsiooni või koalitsiooniga. Ja kõiki neid ettepanekuid on toetanud ka eelnõu algataja ehk Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Juhtivkomisjon tegi ka menetluslikud otsused, mis olid sellised: suunata eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 30. maiks ehk siis tänaseks, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, suunata eelnõu kolmandale lugemisele 6. juuniks. Ka need otsused langetas majanduskomisjon konsensusega. Aitäh teile!

15:07 Aseesimees Enn Eesmaa
Küsimuste vooru avab Arto Aas.

15:07 Arto Aas
Aitäh, härra Sester, sorava jutu eest! See on hästi suure mõjuga eelnõu, mida on mitu-mitu aastat siin menetletud. Loodame, et nüüd on jõutud turvalise ja mõistliku lahenduseni. Tahan aga küsida selle kohta, et nüüd toimuvad uued vähempakkumised taastuvenergia tootmiseks. Kui ma eelnõust õigesti aru saan, siis selleks kvalifitseeruvad ainult täiesti uued tootmisvõimsused. Miks selline lähenemine? Kas ei oleks mõttekas anda võimalus ka mingitele vanematele tootmisvõimsustele? Tuleks äkki odavam nii ettevõtjate kui riigi jaoks, kui kasutada tootmisseadmeid, mis on juba rajatud ja kus võimsust üle on.

15:07 Sven Sester
Aitäh teile! Kui nüüd hakata sügavamale sisusse minema, siis me näeme, et eelnõus on tegelikult mitu erinevat kvalifitseeringut: kuni 50-kilovatised, 50 kilovatist kuni 1 megavatini ja üle 1-megavatised. Kui

me selle korra üle käime, siis näeme, et kuni 50-kilovatiste seadmete puhul on võimalik vanas toetusskeemis osaleda ja seda kuni aastani 2020. Ka see oli diskussiooni koht. Olgem ausad, MKM oli algse teatisega Euroopa Komisjonile teada andnud, et see tärmin võiks olla 2018, aga kuni 50-kilovatiste puhul on praegusel etapil tähtajaks sätestatud 2020. aasta. Seadmed vahemikus 50 kilovatti kuni 1 megavatt oleks siis vähempakkumiste loogikas olnud n-ö võistlemas suuremate, üle 1-megavatiste liigas, kui nii võiks öelda. Nüüd on kokku lepitud, et kuni tänavuse aasta lõpuni on neil võimalik osaleda vanas toetusskeemis ja järgmise aasta alguses hakkab kuni 1-megavatiste liigas – no kuidas öelda, "liiga" on võib-olla ikkagi vale sõna – ehk kuni 1-megavatise kapatsiteediga tootmisjaamade puhul kehtima n-ö nende sisese vähempakkumise loogika. Ja see jääb nii lähimal kolmel aastal. Aga üle 1-megavatiste jaamade puhul on tulevikus ette näha vähempakkumine ja see vähempakkumise loogika on minu arvates mõistlik just tarbija seisukohalt vaadates.
Kui me vaatame praegu taastuvenergia toetuste taset, mis me oleme endale Euroopas eesmärgiks võtnud, ja seda, kus me tegelikult oleme, siis näeme, et me oleme oma taseme ületanud. Aga see tuleb paraku millegi arvelt, see tuleb kodutarbija arvelt. Praegu me läheme vähempakkumise peale. Ma arvan, et vähempakkumine annab selle õige indikatsiooni, milline peaks tegelikult olema potentsiaalne subsideeritud energia osakaal. Ärme unustame, et tegemist on subsideeritud energia turuga
– maksumaksja maksab selle eest.

15:10 Aseesimees Enn Eesmaa
Hanno Pevkur.

15:10 Hanno Pevkur
Aitäh! Hea Sven! Iga päev ma selles valdkonnas ei toimeta, aga lugesin täna lehti ja praegu jätsin endale ette Postimehe loo, kus ports ettevõtjaid heidab Riigikogule ette seda, mida me siin praegu tegemas oleme. Loen ette lõigu: "Ennekõike heideti ette seda, et seadusega antakse tulevikus Eleringile blankovolitus otsustamaks, keda Elering näeb olemasoleva tootjana ja keda mitte." Võib-olla sa seletad Riigikogu suurele saalile ja sealhulgas ka mulle selle loogika lahti. Kas me tõepoolest kirjutame seadusesse ühe ettevõtja? Ta võib küll kuuluda riigile, aga põhimõtteliselt ei ole ühe eraõigusliku ettevõtte sissekirjutamine seadusesse kunagi väga hea loogika. Teiseks, ma saan aru, et meil on kaks suuremat taastuvenergia huvigruppi, kelle esindajad on ka siin käinud: üks on puiduinimesed ja teine on tuuleinimesed. Mis see neile antav sõnum on? Ma loodan, et sa oled ise ka selle täna Postimehes avaldatud artikli läbi lugenud.

15:11 Sven Sester
Aitäh! Ma küll artiklit ei ole lugenud, aga ma sain aru su küsimuse kontekstist. Nii et ma olen võimeline küsimusele ikkagi vastama. Täna olen hommikust saati muude teemadega hõivatud olnud. Asi on muudatusettepanekus nr 11, mille kohta ma ütlesin, et see on põhjustanud kõige suuremat arutelu. Selles ei ole midagi imelikku. Parlament peaks kindlasti teadma, et tänavu jagatakse maksumaksja raha elektri ja soojuse koostootmiseks 75,4 miljonit eurot – loodan, et ma ei eksi. Eks sellel turul on ilmselgelt olemas erinevad huvid. MKM on meid selle teema puhul väga tugevalt aidanud. Just MKM on olnud tegelik Euroopa Komisjoniga suhtleja: mitte majanduskomisjon, vaid MKM on suhelnud Euroopa Komisjoniga. MKM ja ka majanduskomisjon on seisukohal, et me ei tohiks seaduses anda ühele ettevõttele olulist positsiooni. Ma ütlen ausalt, et seda on soovitud. Nii-öelda turuosalised on soovinud seaduse jõul mitmesugused arutelud tulevikus juba eos lämmatada. Tuleb nentida, et tegelikult on Elering see, kes riigiabi loa väljastab. Seda ei väljasta riik kui selline, seda väljastab Elering, lähtudes hästi selgetest kriteeriumidest, mis Euroopa Komisjon on ette andnud. Kriteeriumid on väga selged ja asja otsustab Elering. Ei saa võtta positsiooni, et riik ütleb, et sina saad, või vastupidi, riik ütleb, et sina ei saa. Seda riik kindlasti teha ei tohi, kuigi seda on osaliselt taotletud.

15:13 Aseesimees Enn Eesmaa
Arto Aas, teine küsimus.

15:13 Arto Aas

Aitäh! Hea härra Sester! Te tegelikult ei vastanud minu küsimusele. Küsin uuesti: § 59^4 lõige 7. Õudne juriidiline keel on selles seaduses kasutusel, õudus kuubis, ütleks isegi! See lõige 7 ütleb, et vähempakkumisele saab esitada ainult sellise tootmisseadmega elektrienergia tootmise pakkumise, mis alustab elektrienergia esmakordset tootmist. Seega saab vähempakkumisele tulla ainult täiesti uue – ma ei tea – tehase või tuulepargiga, mille ehitamine on väga kallis ja mida hakkab siis subsideerima maksumaksja. Ja vähempakkumisele ei saa tulla juba mõni vanem, olemasolevate tootmisseadmetega jaam. Kas te põhjendaks seda valikut? Ma ei tea, kas see on õige või vale, aga see on väga oluline otsus. Kas te põhjendaks, miks selline valik, et kõne alla tulevad ainult uued tootmisseadmed, mille töölepanek võib maksta sadu miljoneid?

15:14 Sven Sester
Aitäh! Varasemad seadmed on juba mingit toetust saanud ja riigi huvi tegelikult on kindlasti ka see, et tuleks uusi taastuvenergiatootjaid juurde. Nii et ka see on põhjus, miks antakse uutele tegijatele võimalus vähempakkumisel osaleda. Vanemate seadmete omanikud on juba saanud abi mingi varasema toetusskeemi järgi. See on nagu see rada, et oli üks 12 aasta pikkune tsükkel, nüüd on uus skeem.

15:14 Aseesimees Enn Eesmaa
Hanno Pevkur.

15:14 Hanno Pevkur
Aitäh! Kuna sa neid turuosalisi oma sõnavõtus korduvalt mainisid ja praegu mainisid ka selgelt etteantud kriteeriumeid, siis võib-olla ma natukene veel täpsustan asja. Mul on ikka veel ees seesama artikkel ja ka muud materjalid ehk siis seaduseelnõu tekst ja seletuskiri. Siin on kirjas, et seadusesse ei olnud kavandatud mingeid konkreetseid aluseid. Siin on isegi räägitud elektritrellist ja patsutajast, et äkki see võib olla Eleringi jaoks nagu kriteerium. Võib-olla sa ikkagi natukene selgitad, mismoodi siis Elering eraettevõttena tulevikus neid otsuseid langetama hakkab? Ja ma küsin veel ühe küsimuse. Kas komisjon kaalus ka mingi sõltumatu kontrollija asutamist? See ei oleks näiteks eraettevõte Elering, vaid mingisugune majandusministeeriumi ja turuosaliste koostöös asutatud sõltumatu kontrollija?

15:15 Sven Sester
Aitäh! Natukene nagu puder ja kapsad. Ja vabandust, ma ei saa kommenteerida artiklit, mida ma ise lugenud ei ole. Selles mõttes on mul raske vastata, aga ma püüan teie küsimusest aru saada. Teie küsimuse teine osa oli tegelikult palve, et äkki ma kommenteerin, mis võiks Eleringil otsuse tegemisel aluseks olla. Seda ma saan kommenteerida, artiklit mitte. Teine küsimuse pool, mis ei puudutanud seda mingit müstilist artiklit, oli siis selle kohta, kas tuleb mingi sõltumatu kontrollija.
Ma hakkan kaugemalt pihta. Elering on see, kes väljastab riigiabi loa. See ei ole keegi teine, see on Elering. Eleringile esitatakse taotlus ja Elering peab võtma vastu otsuse. Keegi teine ei saa seda teha, Elering on see, kes selle otsuse peab tegema. Selles mõttes ei saa see olla keegi teine, et Elering ongi sõltumatu. Tema ei ole ühegi turuosalise poole kaldu, tema on sõltumatu ja peab otsuse tegema.
Ja nüüd see küsimuse teine osa, et mis alusel ta peab oma otsuse langetama. Selle aluse on Euroopa Komisjon konkreetselt välja toonud ja see on kirjas muudatusettepanekus nr 11. Ma räägin veel kord, et seal on välja toodud erinevad kriteeriumid, mille puhul võib otsustada, et ahah, selge, ta kvalifitseerub vastavalt vanale toetusskeemile. Me räägime vanast toetusskeemist kogu aeg. Esiteks on nii, et 2016. aasta lõpu seisuga peaks olema üks nendest tegevustest toimunud, millest ma kohe räägin. See on esimene kriteerium. Ei saa nii, et keegi võtab täna kätte ja ütleb, et ma tahaks midagi hakata tegema ja tahan vanas toetusskeemis osaleda. See vana toetusskeem on ju suure tõenäosusega parem kui tulevane vähempakkumisskeem – sellest saavad kõik aru. Nii et tõesti, 31. detsember 2016 oli see tärmin, mis ajaks pidi olema tehtud üks nendest tegevustest: kas alustatud elektrienergia tootmist või alustatud sellekohast investeeringut puudutavaid ehitustöid, võetud kindel kohustus tellida seadmeid tootmise alustamiseks või võetud mis tahes muu kohustus, mis muudab sellise investeeringu pöördumatuks. Pöördumatuks! Seejuures ei loeta selliste kohustuste hulka näiteks tootmisseadmealuse kinnistu omandamist, lubade hankimist ega ettevalmistustöid. Kui keegi on

hakanud tegema ainult ettevalmistustöid, siis ta ei saa öelda, et tema investeering on pöördumatu. Selles mõttes on kriteeriumid hästi selgelt paika pandud.

15:18 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Krista Aru!

15:18 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Liikumine Eesti Metsa Abiks ja ka teised aktivistid on väljendanud suurt muret, et selle elektrituruseaduse muudatuse tõttu suureneb oht, et Eesti metsa hakatakse põletama energia saamiseks, eelkõige Aoveres. Nad on oma protestiliikumisega seda kartust väljendanud ja hoiatanud Riigikogu selliste ennatlike sammude eest. Mina lugesin siit välja ka biomassi teema ja biomassi hulka käib ka puit. Kas te saate kommenteerida, milline oht Eesti puidule selle seadusmuudatusega võiks kaasneda? Või ei kaasne seda üldse?

15:18 Sven Sester
Aitäh! Ikka saan ja mitte ainult ei saa, vaid isegi pean. Ma olen ju komisjoni ettekandja. Jaa, see on teema, mida me oleme hea kolleegi Rainer Vakraga ka arutanud, eilegi Vikerraadios kommenteerisime seda. Kui minna sügavamale sisusse, siis tegelikult on praegu võimalik biomassi vabalt kasutada Narva elektrijaamades. Ja seda kasutataksegi. Selle seadusmuudatusega muudetakse olukord palju karmimaks, palju rohkem jälgitavamaks, nagu kinnitas ka Eesti Energia juht eile või üleeile kuskil artiklis. Mida ma silmas pean? Kui nüüd see seadus vastu võetakse, siis esiteks ei tohi meil biomassi riigisiseses tarbimises kasutada. Seda võib kasutada vaid statistikakaubanduses ehk siis müügil väljapoole Eesti Vabariigi piire. Teiseks, kui statistikakaubanduse raames peaks kõne all olema tehing mõne teise riigiga, siis enne tehingu sõlmimist tehakse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis analüüs, kuidas see tehing mõjub. Näiteks kui tuleb puitu osta, kas siis puidu hind tõuseb ja kas see mõjutab meie teisi tootmisharusid jne – selline analüüs tehakse. Seda analüüsi arutavad Riigikogus majanduskomisjon ja keskkonnakomisjon ning avaldavad oma arvamuse. Ja kui on analüüs tehtud ning arvamus keskkonnakomisjonis ja majanduskomisjonis antud, siis läheb asi valitsuse lauale, kes võtab vastu lõpliku otsuse. Ja alles siis saab konkreetsel juhul statistikakaubanduse raames hakata biomassi kasutama.
Mida ma tahan sellega öelda? Nende poolt vaadatuna, kes kardavad, et võib-olla metsa raiutakse liiga palju, tehakse protsess võrreldes praegusega tunduvalt kontrolli- ja nüansirikkamaks. Rohkem hakkab olema neid osapooli, kes peavad oma arvamust avaldama ja seisukohti vastu võtma. Kehtiva seaduse puhul on nii, et kui peaks minema statistikakaubanduse tehinguks näiteks Luksemburgi või mingi muu riigiga, siis kõike seda, millest ma teile just rääkisin, ei oleks. Nüüd saab see nii olema. Lihtsalt teile teadmiseks, et pigem läheb kontroll palju tugevamaks.

15:21 Aseesimees Enn Eesmaa
Aivar Sõerd.

15:21 Aivar Sõerd
Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Teie vastus Hanno Pevkuri küsimusele jäi segaseks ja oli täiesti ebapiisav – selgust selles küsimuses me ei saanud. Probleem, millele ettevõtjad on viidanud, on selles, et Elering saab endale sisuliselt blankoveksli otsustamaks, kes kuni 1 megavati võimsusega jaamade omanikest oli tootja 31. detsembri 2016 seisuga. Te rääkisite nendest alustest. On alustatud tootmist – selge. On alustatud ehitustöid – selge, peab olema ehitusluba jne. Veel viitasite te kriteeriumile, et pöördumatu kohustus peab olema võetud. Aga küsimus on selles, et nende kriteeriumide hulgast saab valida ja üks nõue on see: taotleja on võtnud endale kindla kohustuse tellida seadmeid tootmise alustamiseks. Kas see on niimoodi, et kui keegi on tellinud selle kuupäeva seisuga näiteks elektritrelli mingi tootmisseadme ülespanemiseks, siis ta kvalifitseerub 2016. aasta 31. detsembri seisuga tootjaks?

15:23 Sven Sester

Aitäh, hea kolleeg! Loomulikult, see ongi kõige tähtsam küsimus. Seda meie debatti jälgivad nüüd kõik turuosalised. Nagu ma enne mainisin, 75,4 miljonit eurot on kuskil turul. Ja see küsimus esitatakse kindlasti hiljem ka võimalikes kohtu-*case*'ides. Ma veel kord rõhutan, et kriteeriumid on hästi selgelt antud, mingit blankovekslit ei ole. Mingit blankovekslit ei ole! On hästi kindlad kriteeriumid, mille alusel Elering peab oma otsused tegema. Kõik on hästi selge: on määratletud fikseeritud kuupäev, milleni oli võimalik teatud otsuseid teha, ja on määratletud ka kriteeriumide loetelu, mis on skeemi kuulumise aluseks. Ja lähtuma peab tõesti sellest loetelust ning ka Euroopa Komisjoni üldistest regionaalabi suunistest.
Samas, küsimus on tõesti ka selles, mida loetakse tööde alguseks. Kui te vaatate Euroopa Komisjoni tagasisidet, siis ka selle üle on ju vaieldud, mida loetakse tööde alustamiseks. Suunistes on öeldud: tööde alustamine on kas investeeringuga seotud ehitustööde alustamine või esimene kindel kohustus tellida seadmeid või muu kohustus, mis teeb investeeringu pöördumatuks, olenevalt sellest, kumb on varajasem. Mõiste ei hõlma maa ostmist ega ettevalmistustöid, nagu lubade hankimine ja esialgsete teostatavusuuringute tegemine. Ülevõtmiste puhul tähendab tööde algus omandatud ettevõttega vahetult seotud vara omandamise hetke. Siin on väga selgelt öeldud, mida tööde alguse all silmas peetakse.

15:24 Aseesimees Enn Eesmaa
Jaanus Marrandi.

15:24 Jaanus Marrandi
Lugupeetud Sven! Ma tahan jätkata selle koha pealt, kus sa lõpetasid Aivar Sõerdi küsimusele vastamise. Siin oli juttu vana skeemi alla mahtumisest: et tootja peaks olema hiljemalt 31. detsembril 2016 alustanud tootmisseadmega tootmist või vähemalt teinud midagi pöördumatut – ma ei hakka seda nimekirja uuesti ette lugema. Aga Euroopa Komisjoni materjalis on kirjas ka, et seesama tootja peab omama *legal title to the land.* Kui see eesti keelde tõlkida, siis tal peab olema õigus teatud maatükile midagi ehitada. See ei tähenda ostmist, see ei tähenda mida iganes, aga tal peab olema õigus sinna maale ehitada. Vaat see on tegelikult väga suur võtmeküsimus kogu selle vaidluse juures. Miks see ei võiks õigusselguse huvides siin eelnõus kajastatud olla? See annaks seadusele täiesti teistsuguse dimensiooni ja see on ka Euroopa Komisjoni materjalis kirjas.

15:25 Sven Sester
Aitäh teile! On võetud üle kogu põhitingimuste pakett. Kogu põhitingimuste pakett! Ja on määratletud, et lisaks põhitingimustele peab lähtuma Euroopa riigiabi suunistest. See on hästi oluline! See ongi see vaidluse koht, eks ole, kas sa tahad siin olla kohtumõistja või mitte.

15:26 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur aitäh, austatud ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Esimene läbirääkija on Rainer Vakra.

15:26 Rainer Vakra
Austatud juhataja! Head kolleegid! Ma jätkan teemal, mida hea kolleeg Krista Aru oma küsimusega alustas. Ma usun, et me kõik oleme saanud mõnelt MTÜ-lt või muult organisatsioonilt küsimusi, mis puudutavad Eesti metsa tulevikku, sh selle põletamist Narva elektrijaamades. Ma arvan, et siinkohal tuleks meil väga tunnustada kõiki neid, kes aina rohkem ja aina suurema südamevaluga keskkonnaprobleemidele vaatavad. Mul on hea meel, et eile tõdes ka IRL-i esimees seoses Tartu tselluloosivabrikuga, et demokraatlikus riigis tuleb kindlasti arvestada kohalike elanikega ja kohaliku omavalitsusega. Neist ei saa üle sõita. Minagi olen sellest pikalt rääkinud.
Ma näen, et ka selles seaduseelnõus on need keskkonnaga seotud mõtted kajastatud. Vaatamata esialgsele vastuseisule me suutsime kokku leppida. Nagu mina ütlen, ainult teoorias ja ainult paberil saab tulevikus puitu energiaks kasutada statistikakaubanduse raames. Päriselus on vaja analüüsi, sellele põhjalikule analüüsile järgneb Vabariigi Valitsuse otsus ja avatud debatt siin parlamendis nii keskkonnakomisjonis kui majanduskomisjonis. See tähendab seda, et alates esimesest tihumeetrist on kogu protsess jälgitav, seda saavad jälgida kõik Eestimaa elanikud. Kõigil neil, kel süda Eesti metsa

pärast valutab, on võimalik näpuga järge ajada, kes ja mismoodi neid otsuseid teeb. Minu arvates on üliolulineе, et neid otsuseid ei saa teha kusagil kabinetinurgas, vaikuses ja pimeduses, nii et hiljem saavad tagantjärele targad ohata, kes küll sellise otsuse ainuisikuliselt tegi. Ma arvan, et parlamentaarne debatt sellistes olulistes küsimustes on ülimalt vajalik.
Minult on korduvalt küsitud, miks see biomassi temaatika üldse nii väga korda läheb. Siis ma vastan hästi lihtsalt. Paljud räägivad, et metsa elektrijaama vedamine ja seal ahju ajamine on taastuvenergeetika. Ent 21. sajandil – ma olen seda korduvalt öelnud – ei ole aurukatlatehnoloogia, mis on üle 200 aasta vana, tegelikult mingi taastuvenergeetika. Tänapäeva teadusartiklites ei peeta sellist energiatootmisviisi enam ammu sobivaks kliimapoliitiliseks lahenduseks. Ökoloogina ma koputan siin kõigi südametunnistusele: mida see tootmisviis tegelikult tähendab? Bioloogiliste kütuste kasutamisel eraldub atmosfääri sama palju süsinikku, kui taimed on fotosünteesi käigus endasse sidunud. Kui me võtame arvesse veel puidu transpordi ja metsa raiumise käigus eralduvad kasvuhoonegaasid, siis muutub see süsinikubilanss juba negatiivseks. Ja kui me lisame siia ka Eestis väga ulatuslikult kasutatava lageraiemeetodi ja metsade kuivendamise tõttu toimuva kasvuhoonegaaside emissiooni raielankidelt, siis saame veel negatiivsema pildi.
Seetõttu tuleb tunnustada, kiita kõiki neid inimesi, keda see küsimus on muretsema pannud, kes on saatnud Riigikogusse meile ja selle teema ka laiemalt ühiskonnas tõstatanud. Täna ma saan kindlalt väita, et vähemalt niikaua, kui Sotsiaaldemokraatlik Erakond on valitsuses, me selliseid otsuseid ei kooskõlasta, mille peale peaks Narva Elektrijaamades masspõletamine lahti minema. Olgu tegu kellegi teise rahaga või Eesti maksumaksja rahaga, see on põhimõtteline keskkonda puudutav otsus. Sellisele asjale ei saa läbi kahe sõrme vaadata.
Ma olen ka veendunud, et see seaduseelnõu, mille teise lugemise me täna loodetavasti lõpetame, on üles ehitatud selliselt, et kõnealune võimalus jääb ainult paberile ja teooriasse. Nii et mõnes mõttes võib öelda, et selle seaduseelnõu tegijad on näinud tühja vaeva: päriselus me suudame üheskoos Eesti metsa üheksakordse maja suurustest ahjudest eemale hoida. Aitäh teile selle eest!

15:31 Aseesimees Enn Eesmaa

Eelnõu sätete arutelu jätkab Jaanus Marrandi. Palun, kaheksa minutit!

15:31 Jaanus Marrandi

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Meie ees olev eelnõu on teisele lugemisele jõudnud õige pika ja keerulise menetluse tulemusena. Paraku ei saa selle kohta öelda, et see on kaua tehtud kaunikene. Eelnõu on kokku pandud kolmest-neljast osisest, aga see on nagu vägisi kokku surutav pusle, mis kuidagi õieti tööle ei hakka. Probleemid tulenevad tegelikult vanast elektrituruseadusest, mis siia juurde on toodud. Meenutagem eelnõu numbriga 290, mille teine lugemine lõpetati, aga siis jäi see teatavasti ootama Euroopa Komisjoni antavat riigiabi luba.
Ma toon veel kord välja, et see, mis nüüd siin on toimunud, on hea näide väga halvast seadusloomest. Kogu see trall elektrituru seaduse ümber on käinud mingi seitse aastat ja käinuks võib-olla edasigi. Majandushuvid on suured. Paraku Euroopa Komisjoni riigiabi loa aeg lõppes ja me ei oleks saanud enam maksta toetust 53,7 eurot megavatt-tunnist – jätkem see number meelde! –, Eesti oleks pidanud juba jaanuarist 2017 taastuvenergia osas üle minema vähempakkumisele. Mõnes riigis see on juhtunud, näiteks Leedus makstakse taastuvenergia toetust juba koos energia hinnaga 45 eurot megavatt-tunni eest. Kui meie räägiksime toetusest 53,7 eurot ja veel sinna juurde energia hinnast, siis me näeksime, missugune see hind vana skeemi järgi tuleks.
Aasta tagasi anti sellesama eelnõuga nr 290 taastuvenergia tootjatele terve rida lubadusi, mis võimaldaksid näiteks tuuleenergia tootjatel pikendada vana skeemi rakendamist isegi kuni 2021. aasta 31. detsembrini. No mõelgem nüüd edasi! 2021 pluss 12, see on 2033. Tehnoloogia on arenenud, vähempakkumised tooksid soodsamaid hindu. Mis on see põhjendus, miks me rahva taskust peaksime 2032. aastal niimoodi toetusraha võtma? Mis on see põhjus?! Praktiliselt seda ei ole, mina ei näe ühtki põhjust.
Vaatamata toonastele vaidlustele siiski teine lugemine lõpetati ja päris pika ootamise järel see Euroopa Komisjoni luba saabus. Seal muidugi tõmmati need pikad tärminid lubada niimoodi toota ja toetusi maksta kindlalt läbi. Tähtajaks sai 31. detsember 2016 – selleks ajaks pidi teatud seadmega kas alustama tootmist või alustama põhilisi investeeringutega tehtavaid töid või siis võtma kohustuse seadmete tellimise kohta. Vähemalt üks nendest käikudest pidi olema selleks ajaks tehtud. Aga lisaks oli

Euroopa Komisjoni suunises kirjas väga selge termin *legal title to the land*, mis tõlkes tähendab õigust sellele maale ehitada, kus jaam asuks. Iseenesestki mõista tõi kogu selline Euroopa Komisjoni käsitlus vajaduse muuta teise lugemise juba läbinud eelnõu 290. Ja siit nüüd selline pusleefekt: n-ö nööbile õmmeldi pintsak külge.
Loomulikult on kõige selle taustal olnud taastuvenergia tootjate kired üles köetud ja õhus on elektrit hõljunud. Küsimus on, kes siis mahuks veel selle vana skeemi alla, kus on väga suured toetused. On küll olnud juttu seitsmest projektist, aga kõige selgema küsimärgi on tekitanud riigiettevõtte Eesti Energia soov rajada ligi 40 tuulikuga Tootsi tuulepark. Teatavasti on just Tootsi tuulepargi jaoks planeeritava maaga seotud mitmed kohtuvaidlused. Protestivaid ettevõtjaid on kannustanud muidugi nende enda majandushuvi, aga väga selge sõnaga on väljendatud ka nördimust riigi soosiva suhtumise pärast omaenda ettevõttesse ja soovimatusse tagada võrdseid konkurentsitingimusi.
Siit oleks paslik tulla tagasi selle MKM-i algatatud eelnõu juurde, kus kõiki teisi Euroopa Komisjoni suunitlusi väga täpselt järgiti, aga seda *legal title*'it *to the land* ehk ehitusõigust mitte. Mis põhjusel? Põhjusena toodi, et riigiabiloa korral jääb otsustusõigus niikuinii riigiabi andjale ehk Eleringile, kes peaks hindama taotluse sobivust. Ma saan aru, et energeetilisi tingimusi võikski loomulikult energiafirma hinnata, aga puhtalt omandiõigusega seotud tingimused on hoopis teistes seadustes. Too *legal title to the land* võiks olla seadusesse sisse kirjutatud, et oleks suurem õigusselgus. See oleks nagu suhteliselt elementaarne. Kahjuks seda pole siia lisatud.
Paratamatult jääb selle menetluse puhul mulje, et sooviti tagauks lahti jätta: et riigiettevõte, kes just nagu oleks midagi ehitanud, aga kel õigust sellele maale ehitada ei olnud, mahuks vana skeemi alla, mille järgi oleks võimalik maksta rohkem kui kaks korda suuremat taastuvenergia toetust, kui tõenäoliselt saaks vähempakkumistel. Need ei ole head kahtlused, et seadusandja loob riigiettevõttele justkui kassaaparaadi, kust 12 aasta vältel on võimalik tarbija tasku arvel võtta oma paarsada miljonit eurot. Jah, kui mõelda eilsetele uudistele, siis see kindel rahva ja ettevõtjate käest võetav tagataskus olev paarsada miljonit andiski riigiettevõttele võimaluse pakkuda hiigeltehingus oluliselt kõrgemat hinda ja oma konkurent taastuvenergiaturul ära osta.
Ma ei süüdista loomulikult mitte milleski Eesti Energiat, kes tegutseb ettevõtjana ja iseenda huvides. Paraku ma ei saa praegu aru Riigikogu seadusloomest, mis peab, ma kordan, tagama võrdse kohtlemise ja sarnase õigusruumi kõigile ettevõtetele ja õigusselguse. Selle eelnõuga paraku ei ole see tagatud mitte kuidagi. Ka ei saa nõus olla, et pikeneb ülemäära kõrge määraga taastuvenergia tasu maksmise periood. Need paarsada miljonit tulevad tarbija taskust ja lähevad seadusloome toel riigiettevõttele. Saaks ka oluliselt odavamalt! Sellesama toetussummaga oleks tõenäoliselt võimalik maksta kolm korda rohkem taastuvenergia toetust kui praegu, kui juhtub nii, et tõepoolest riigiettevõte mahub selle vana skeemi alla.
Minu jaoks selgust selles asjas rohkem kui aasta kestnud vaidluse jooksul paraku ei saabunud. Ma arvan, et see ei ole normaalne suhtumine vabasse ettevõtlusse ja riigi niisugune suhtumine ei saa pikas perspektiivis mitte kuhugi välja viia. Ja kuna selgust ei ole, siis mina isiklikult niisugusel moel koostatud eelnõu toetada ei saa. Tänan tähelepanu eest!

15:38 Aseesimees Enn Eesmaa
Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Eelnõu 576 kohta on esitatud 15 muudatusettepanekut. Kõik need on esitanud majanduskomisjon ja otsus on arvestada neid täielikult. Võtame siiski hetke aega ja vaatame need ükshaaval üle – äkki on vahepeal mõtteid tekkinud. Esimene muudatusettepanek, teine, kolmas, neljas, viies, kuues, seitsmes, kaheksas, üheksas, kümnes, üheteistkümnes. Jevgeni Ossinovski, palun!

15:39 Jevgeni Ossinovski
Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

15:39 Aseesimees Enn Eesmaa
Kas me räägime kümnendast muudatusettepanekust?

15:39 Jevgeni Ossinovski
Üheteistkümnendast.

15:39 Aseesimees Enn Eesmaa

Üheteistkümnendast muudatusettepanekust, hüva.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele 11. muudatusettepaneku, mille on esitanud majanduskomisjon. Juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 52 rahvasaadikut, vastu oli 16, 1 kolleeg jäi erapooletuks. 11. muudatusettepanekut toetati siin suures saalis samamoodi nagu ka komisjonis.
Jätkame. 12. muudatusettepanek, samuti majanduskomisjoni esitatud, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Nii ka 13., 14. ja 15. muudatusettepanek, samuti majanduskomisjoni esitatud, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Kõik eelnõu 576 muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

6. 15:43 Kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse eelnõu (598 SE) teine lugemine

15:43 Aseesimees Enn Eesmaa

Tänane kuues päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse eelnõu 598 teine lugemine. Palun ettekandjaks majanduskomisjoni liikme Erki Savisaare!

15:44 Erki Savisaar

Austatud juhataja! Lugupeetavad kolleegid! Kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus k.a 5. märtsil. Eelnõu esimene lugemine Riigikogu täiskogus toimus 11. aprillil ning esimene lugemine lõpetati. Kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse eelnõu eesmärk on luua selgem regulatsioon kinnisasja avalikes huvides omandamise, sh sundvõõrandamise menetluse läbiviimiseks. Lisaks maade väljaostmisele luuakse täiendavad kompensatsioonimehhanismid ja hüvitised maaomanikele. Kinnisasja avalikes huvides omandamise seadus reguleerib olukorda, kui riik või kohalik omavalitsus vajab maad avaliku huvi tõttu. Sellises olukorras puudub kinnisasja omanikul üldjuhul huvi ja tahe maad võõrandada, mistõttu ei ole tegemist vabaturu olukorraga. Õiglaste ja piisavate kompensatsioonimeetmete rakendamise korral on suurem tõenäosus saavutada kinnisasja omanikuga kokkulepe avalikes huvides vajaliku maa omandamiseks.
Kuna maa kokkuleppeline omandamine ei ole käsitatav omandi sunniviisilise ülevõtmisena, ei saa seda käsitada ka sundvõõrandamisena. Sellest tulenevalt muudetakse kehtiva kinnisasja sundvõõrandamise seaduse kontseptsiooni ja pealkirja ning seaduse reguleerimisala laiendatakse kogu kinnisasja avalikes huvides omandamisele, nii omaniku nõusolekul kui ka nõusolekuta omandamisele. Seaduse muutmisel jääb kehtima senine põhimõte, mille kohaselt enne kinnisasja sundvõõrandamise otsuse tegemist peab riik välja selgitama kõik võimalused maa omandamiseks kokkuleppel. Samuti reguleeritakse kokkuleppemenetlusega kaasnevaid hüvitisi, mis peaksid kinnisasja omanikku motiveerima kokkulepet sõlmima. Kinnisasja omanikule pakutakse sundvõõrandamise ärahoidmiseks lisaks maa väljaostmisele erinevaid alternatiive, nagu kiirmenetlust, maa väljaostmist koos täiendava motivatsioonitasuga, kinnisasjade vahetamist ja ümberkruntimist. Kui kokkulepet ei saavutata, jääb viimase võimalusena üle maa sundvõõrandamise otsustamine.
Eelnõu menetlemise ajal pöördusid ettepanekute ja arvamustega majanduskomisjoni poole Eesti Linnade ja Valdade Liit ning nende ettepanekute toetuseks Tartu Linnavalitsus ja Jõelähtme Vallavalitsus ning Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit, kelle esindajad kaasati muudatusettepanekute arutelusse komisjoni istungil.
Juhtivkomisjon pöördus ka Riigikogu õiguskomisjoni ja maaelukomisjoni poole, et saada mõlema komisjoni arvamus eelnõu kohta, kuna eelnõuga muudetakse mõlema komisjoni valdkonda kuuluvaid seadusi. Õiguskomisjon leidis arutelu tulemusena, et võrreldes kehtiva regulatsiooniga ei kitsenda kavandatav regulatsioon kinnisasja omanike õigusi ega kahjusta nende õigustatud huve.
Maaelukomisjon tõdes arutelu tulemusena, et eelnõuga kavandatud muudatused maakatastriseaduses ja maakorraldusseaduses muudavad avalikes huvides kinnisasjade omandamise menetluse sujuvamaks ja paindlikumaks nii riigile kui ka kinnisasja omanikule. Lisaks peab komisjon oluliseks, et eelnõuga kavandatud muudatused annavad võimaluse lihtsamalt ja odavamalt parandada maareformi käigus erinevate mõõdistamismeetodite ja alusaktide kasutamisest tekkinud vigu.

Pärast muudatusettepanekute arutelu ja hääletamist komisjoni istungil ning menetluslike otsuste langetamist pöördus juhtivkomisjoni poole ettepanekuga muuta sundvalduse regulatsiooni Elektrilevi OÜ. Komisjon palus Elektrilevi esitatud ettepanekute kohta selgitust ja seisukohta eelnõu algataja esindajalt, kes kinnitas, et pärast Elektrilevi esindajale antud selgitusi jõuti ühisele järeldusele, et eelnõus pakutav regulatsioon lihtsustab sundvalduse seadmist.
28. mail, vahetult enne komisjoni istungit, jõudsid majanduskomisjoni ka Rahandusministeeriumi ettepanekud katastriüksuse sihtotstarbe määramise kohta, kuid eelnõu algataja esindaja esitatud ettepanekuga ei nõustunud. Eelnõu autorid asusid seisukohale, et planeering on tulevikuvisioon, mille realiseerimine sõltub erinevatest asjaoludest, ning planeeringukohase sihtotstarbe saab määrata siis, kui maa-alal alustatakse uute katastriüksuste moodustamist, mis reeglina tähendab planeeringu elluviimise alustamist. Selle põhimõtte kehtestamisel on oluline ka argument, et sihtotstarve on üks maamaksu element, millest sõltub maamaksu suurus. Eestis kehtib ühetaolise maksustamise põhimõte, mis tähendab, et maamaksu tuleb tasuda tegeliku kasutuse eest. Kuni ei ole alustatud planeeringu elluviimist, ei ole põhjendatud ka uue sihtotstarbe määramine ja selle alusel maamaksu võtmine. Samuti kinnitas eelnõu algataja esindaja, et eelnõus pakutud regulatsioon on varem Rahandusministeeriumiga kooskõlastatud.
Komisjoni poole pöördusid ka Piret Laur ja Martin Vällik, kes jagasid isiklikku kogemust maa avalikes huvides omandamisel ning esitasid mitu menetlusprotsesse puudutavat küsimust. Eelnõu algataja esindaja selgitas, et tal on võimatu kommenteerida Maanteeameti läbiviidud menetlust kinnisasja omandamisel, ning avaldas arvamust, et kõnealune menetlus ei saa olla läbi viidud, arvestades kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse regulatsiooni, kuna tegemist ei ole praegu kehtiva regulatsiooniga. Eelnõu algataja lubas koostada vastuse esitatud küsimustele eelnõu regulatsiooni arvestades.
Kõigi komisjonile esitatud ettepanekute ja arvamustega on võimalik tutvuda Riigikogu veebilehel.
Majanduskomisjon arutas kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse eelnõu oma istungil 7. mail. Vaadati läbi komisjonile kaalumiseks esitatud muudatusettepanekud ning langetati eelnõu menetluslikud otsused. Istungil osalesid Maa-ameti peadirektori asetäitja Triinu Rennu, maakorralduse osakonna juhataja Merje Krinal, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu esindaja Ave Kiviberg ning Eesti Linnade ja Valdade Liidu nõunik Anne Läns. 28. mai istungil vaatas komisjon üle kolm läbihääletatud ettepanekut, mille sõnastus vajas täpsustamist. Eelnõu saadeti tehnilise ja keelelise korrastamise eesmärgil Riigikogu Kantselei stenogrammi- ja tõlkeosakonda ning keeletoimetaja märkused on eelnõu algataja esindajatega kooskõlastatult sisestatud eelnõu ning muudatusettepanekute loetelu teksti. Normitehnilise korrastuse tulemusel muudeti eelnõu paragrahvide numeratsiooni, et järjestada eelnõuga muudetavad seadused tähestikulises järjekorras. Eelnõu muutmiseks tehti kokku 45 ettepanekut, millest enamik on eelnõu algataja esitatud, aga lisati ka sihttöörühmadega kokku lepitud muudatusi. Juhtivkomisjon otsustas konsensusega saata eelnõu tänaseks teisele lugemisele, teha ettepaneku teine lugemine lõpetada ning juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, viia läbi kolmas lugemine 6. juunil ja panna siis eelnõu 598 lõpphääletusele.

15:53 Aseesimees Enn Eesmaa
Igor Gräzin, palun küsimus!

15:53 Igor Gräzin
Mis tingis selle seaduseelnõu sündimise? Milleks seda üldse vaja on?

15:53 Erki Savisaar
Aitäh! Eks erinevaid avalikes huvides rajatavaid objekte on ikka olnud. Ja nende menetluste käigus, kus on vaja olnud kas teed laiendada või ehitada täiesti uusi objekte, on olnud väga erineva sisuga vaidlusi. Ning need osapooled, kes on olnud nende vaidlustega seotud, on leidnud, et seni kehtiv menetlusprotsess on liialt kohmakas ega paku kummalegi osapoolele piisavat paindlikkust, saavutamaks parim kokkulepe. Sellest tulenevalt on eelnõu koostamisel püütud silmas pidada parimat praktikat, mis võimaldaks leida riigile soodsaima ja maaomanikele samuti kõige parema lahenduse.

15:54 Aseesimees Enn Eesmaa
Igor Gräzin, teine küsimus.

15:54 Igor Gräzin
Ma olen sinuga täiesti nõus. Tõepoolest, sõjaväljakohus ja tribunal on efektiivsed – selles osas sul on muidugi õigus – ja nad on ka väga paindlikud. Maha lasta saab kas pärastlõunal või järgmisel päeval, tulemus on ju ikkagi seesama. Kui sa ütlesid, et vaidluste osapooled ei ole rahul, kumba poolt sa mõtlesid? Pooled nimelt on vastandatud. Ja nüüd on niimoodi, et üks pool ei ole rahul. Kumb pool siis ausalt öeldes rahul ei ole? Kelle jaoks see protsess on kohmakas? Õiguse kaitsmine on tõepoolest kohmakas võrreldes tribunaliga. Aga antud juhul ma ei saa aru, kuidas saavad kaks vastandlikku osapoolt leida, et senine protseduur on vale.

15:55 Erki Savisaar
Osapooled ei ole leidnud, et senine protseduur on vale. Nad on leidnud, et senine protseduur ei ole piisavalt hea. Ja rahul pole olnud kumbki pool. Ühest küljest näeb praegune protseduur ette, et tuleb igal juhul teostada maade hindamine ja siis pakkuda seda hinda, mis sealt välja tuleb. See hindamine on kulukas. Kui me räägime näiteks sellisest kinnisasja võõrandamisest, kus on vaja väga väike maalõik leida kusagilt, siis selle hind on suhteliselt marginaalne ja maaomanikul pole erilist motivatsiooni müüa oma kinnistust väike lõik mõne euro eest, millest ei ole mingit kasu. Aga see eelnõu annab uusi võimalusi. On võimalik teha n-ö miinimumpakkumine, mis on kohati isegi sadades kordades suurem kui praegu vana regulatsiooni kohaselt tehtav pakkumine. Igal juhul annab see väikeste ja turuväärtuse järgi väga odavate kinnistute võõrandamisel omanikele positiivse efekti.
Edasi, üks uus võimalus on ümberkruntimine, mida varem ei olnud. Kui tegemist on põllumehega, siis saadav raha on talle võib-olla teisejärguline. Talle on oluline, et tal oleks olemas põllupind, kus oma ettevõtlusega tegelda. Ja uus seadus annab võimaluse saada selle maa asemele, mis tal tuleb mingi objekti tarbeks loovutada, samas väärtuses maad kusagil läheduses. Sellised kaks näidet. Neid lisavõimalusi, mis nüüd avanevad, on üksjagu palju. Ma olen kindel, et see kaitseb mõlema poole huve. See on ühest küljest riigile soodsam, kuna ei pea tellima üliodavate kinnistute kalleid hindamisi. Ja teiseks, maaomanikud saavad kas paremat hinda või parema kompensatsiooni selle eest, et nende maa läheb selle objekti alla.

15:57 Aseesimees Enn Eesmaa
Krista Aru, palun!

15:57 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Seaduseelnõu kohta on menetluse käigus tehtud 45 muudatusettepanekut. Mida see komisjoni ja teie meelest näitab? Kas see eelnõu oli algsel kujul väga vilets, ei rahuldanud kedagi? Mida nende muudatusettepanekutega paremaks tehti ja kelle huvides see paremaks sai?

15:57 Erki Savisaar
Aitäh! Ka komisjonis tekkis see küsimus. Selle esitas hea kolleeg Toomas Kivimägi, kes märkis, et eelnõu algataja on esitanud tavapärasest märkimisväärselt rohkem muudatusettepanekuid, ning küsis ka MKM-ilt, miks neid nii palju on tehtud. Maa-ameti peadirektori asetäitja Triinu Rennu vastas, et Riigikogu palvel tehti kõik tehnilised muudatused algataja muudatusettepaneku vormis, neist enamik on täiesti tehnilised. Parandati mingisuguseid paragrahvi numbreid või viiteid või sõnasid või komasid, mis olid vale koha peal. Ja kõige olulisem on, et seadus oleks selge ja arusaadav. Lühidalt võibki öelda, et kui eelnõu algatati, siis oli see ministeeriumis kehvasti ette valmistatud, see ei olnud normitehniliselt kõige paremas korras. Sisu oli küll paigas, aga normitehniliselt oli palju puudujääke ja sellest tulenevalt ongi nii palju muudatusettepanekuid.

15:59 Aseesimees Enn Eesmaa
Urmas Kruuse.

15:59 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja! Te olete seda seadust palju kiitnud ja öelnud, et tulevikus lähevad paljud asjad paremaks. Inimestega suheldes on silma hakanud kaks asja. Esiteks emotsioonid, mis on seotud mõne kinnistu või hoonega, ehk isiklikud emotsioonid. Teiseks hakkab silma, et kinnistute väärtused on eri piirkondades erinevad. Kui peaks toimuma mingi asendus, kas siis teie arvates uus seadus tagab selle, et objekti emotsionaalne väärtus on maksimaalselt arvesse võetud ja arvestatakse ka turuväärtuste erinevust? Kas kindlasti ei too see omanikule kahju kaasa?

15:59 Erki Savisaar
Aitäh! Ütlen, et siia eelnõusse on püütud kirjutada tänane parim teadmine, et see tõesti niimoodi läheb, et inimene saab väärilise kompensatsiooni selle vara eest, mis talt sundvõõrandatakse. Ja kui räägitakse asendusest, siis asendus peab olema samaväärne. Kompensatsiooni puhul on ka selline lisapreemia võimalus, et riik ostab maa turuhinnast teatud määral kallimalt, et kompenseerida ka emotsionaalset kahju. Loomulikult, kõik emotsioonid on hindamatud, aga siin on püütud arvestada ka parimat maailmapraktikat, mis selliste protsesside elluviimisel on olnud. Loodame, et pärast uue seaduse jõustumist saadav kogemus on inimestel positiivsem kui see, mis on olnud seni.

16:00 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur tänu ettekandjale! Küsimusi rohkem ei ole. Avan läbirääkimised. Igor Gräzin.

16:00 Igor Gräzin
Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Kaheksa minutit, palun!

16:01 Aseesimees Enn Eesmaa
Kaheksa minutit, palun!

16:01 Igor Gräzin
Alustan viimasest lausest, et on arvestatud maailma parimat praktikat. Väidan, et ei ole. Maailma parima praktika etalon, mille järgi maailmas õpitakse, on teatavasti USA põhiseaduse kolmas parandus. Sellele pole isegi viidet tehtud, veel vähem on sellest välja kujunenud mõju Euroopa praktikale. Niisiis, parimat praktikat ei ole.
Me hakkasime nüüd rääkima ka sellistest asjadest nagu emotsionaalne väärtus. Ma arvan, et ettekandja kasutas seda väljendit, et selle seaduseelnõu eesmärk on mitte kulutada liiga palju raha liiga odavate asjade hindamisele. Vaat asi ongi selles, et see, mis on riigile odav, ei pruugi inimesele odav olla. Ja asjaolu, et on selles mõttes ühepoolne tehing, et üks pool hakkab määrama hinda, viitab veel kord sellele, et tegemist on tsiviilõiguslike aluspõhimõtete jämeda rikkumisega. Asja hind on nimelt see, mille eest turul ollakse valmis seda ostma. Mitte mingisugune Statistikaamet, veel vähem igasugused riigiametnikud ei oma vähimatki kompetentsi ega õigust selliste asjadega tegelda. Nii et tegemist ei ole hinnaga, tegemist on sundvõõrandamisega ehk konfiskeerimisega või natsionaliseerimisega.
Kõige huvitavam lugu on see, et selle natsionaliseerimise idee pärineb Keskerakonnalt, kes peaks asjaga kursis olema: ta peaks kursis olema kuulsa sundüürnike probleemiga, mispuhul see natsionaliseerimise ja konfiskeerimise probleem üles kerkis. On tunda, et Heimar Lengile seda seaduseelnõu nähtavasti ei tutvustatud.
Aga läheme nüüd edasi. Selle seaduseelnõu fundamentaalsed probleemid ei ole 40-s, 50-s ja isegi mitte sajas paranduses, vaid selles, et selle seaduse üldfilosoofiline alus on põhimõtteliselt vale. Kui te vaatate kahte sätet, § 2 lõiget 1 ja § 4 lõiget 2, siis te näete, et selle natsionaliseerimisseaduse aluseks on kaks asjaolu: esiteks, üldine huvi, ja teiseks, avalik eesmärk. Julgen igaks juhuks rõhutada, et üldine huvi on eraõiguslik kategooria, avalik eesmärk on avalik-õiguslik kategooria. Kokkuvõttes on selle seaduse näol saadud tulemus, mis vastab siili ja ööbiku ristsugutisele. Kõik need ülejäänud 40 parandust võib välja visata või sisse võtta – see ei muuda tõsiasja, et seadus oma sisult ja olemuselt on vale.
Keskerakond algatas eelnõu 5. märtsil. Miks ma küsisin, milles on küsimus, miks seda seadust järsku vaja läks? Aga ma ütlen, miks läks vaja. Sellepärast, et tekkis küsimus tselluloositehase rajamisest riiklikes huvides Tartusse, Saaremaa silla rajamisest muhulaste huve rikkudes, Rail Balticu läbitõmbamiseks läbi Rapla ja Pärnu, läbi nende maade, mida need elanikud hindavad. Totalitaarne või ütleksime niimoodi, diktaatorlik valitsus vajab diktaatorlikke meetodeid. Väga sümpaatne, et ta püüab

sellele anda seaduse mõtte, aga see ei muuda asja.
Kes määrab üldise huvi, kes on selle siin sõnastanud? Kus seda veel sõnastada kui mitte siin? Siin, muide, on öeldud, et üldist huvi esindab – *nota bene!,* pange tähele! – mitte keegi, noh ütleme, lihtsalt õiglane inimene, kohtunik, arvamusliider, tuntud inimene, minu pärast kas või kirikuvaimulik, ükskõik kes, vaid seda esindab ainus inimene, kes ei kanna ei üldisi ega veel vähem avalikke huve: seda esindab minister. Kas te kujutate endale konkreetses situatsioonis ette, et näiteks minister Kadri Simson esindab mingilgi määral avalikke või üldisi huve? Me nägime seda eelmise regionaalministri puhul, kes ütles, et tselluloosivabriku puhul see, mida Tartu ja Tartu maakond arvavad, ei oma tähtsust. Õnneks minister loobus oma ametist, kahjuks küll tobedal põhjusel ja tegelikult see seisukoht ei puutu üldse asjasse. Aga ministri mahavõtmise õige hetk olnuks siis, kui ta teatas, et kohalik elanikkond avalikku arvamust väljendada ei saa ega tohi või et see pole piisavalt avalik arvamus. Kui tekib konflikt – ja need konfliktid on tekkinud – ja valitsus püüab nüüd avalikkust survestada, siis minu arvates me peame selle küsimuse läbi arutama.
Hiljuti võeti vastu seadus, mille kohaselt me hakkame nüüd tähistama omavalitsuste päeva. See oli silmakirjalik otsast peale. Selle päeva loomise idee oli näkku valetamine eeskätt omavalitsustele, et neile jääks mulje, nagu neist midagi oleneb.
Veel kord ma kordan, et me võtame praegu vastu seadust, kus üldist ja avalikku huvi esindab valitsuse üks liige, omamata selleks mingisugust juriidilist alust. Kuni me ei ole selgeks teinud, mis asi on avalik huvi ja kes võib seda esindada ja milline on kohaliku omavalitsuse funktsioon selles, on igasugune sundvõõrandamine, juba sundvõõrandamise idee iseenesest samm tagasi. Kas küsiti omal ajal Kunda elanike käest, kas te tahate tsemenditehast? Kui Tartus ei oleks praegu olnud niivõrd ühtset väerinnet tselluloositehase vastu, siis kardetavasti see tselluloositehas oleks ehitatud. Valitsusel jätkus häbematust tartlaste käest küsida, miks te olete tselluloositehase vastu, ja valitsusel jätkus häbematust mitte rahulduda ainsa õige vastusega: "Mis see sinu asi on? Me ei taha!"
Kui me ei ole ära klaarinud, kellele kuulub õigus väljendada avalikkuse üldisi huve, on tegemist ebademokraatliku, mõttetu seadusega, mille ainus eesmärk on hakata realiseerima projekte, mis on kellelegi Tallinnas pähe tulnud. Ja see keegi ei kujuta üldse ette, et elu siiski eksisteerib ja on veel võimalik ka mujal Eestimaal. Mul on väga raske olla seaduse poolt, mis ei arvesta suurema osa Eesti elanike ja Eesti riigi üldrahvalike huvidega. Aitäh!

16:07 Aseesimees Enn Eesmaa
Erki Savisaar.

16:08 Erki Savisaar
Lihtsalt stenogrammi huvides ma täpsustan, et seda seaduseelnõu ei algatanud mitte Keskerakond, vaid selle algatas Vabariigi Valitsus. Ja teiseks, seda eelnõu on välja töötatud väga pikalt, lihtsalt praeguse valitsuse ajal jõudis see siia Riigikogusse. Seda tööd alustati aastaid enne ja eks peamised uue seaduse eestvedajad ja ettevalmistajad kindlasti teavad, kes sellega on seotud, sh hea kolleeg Igor. Aga ma olen endiselt veendunud, et võrreldes praeguse regulatsiooniga on uus seadus meie inimeste suhtes mõistlikum. Aitäh!

16:08 Aseesimees Enn Eesmaa
Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Eelnõu 598 kohta on esitatud 45 muudatusettepanekut, kõik need on majanduskomisjonilt ja otsus on üks: arvestada täielikult. Kuid võtame paar minutit aega ja vaatame need ükshaaval siiski läbi. Esimene muudatusettepanek, majanduskomisjoni esitatud, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Nii ka 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18. 19. muudatusettepanek – majanduskomisjoni esitatud, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Ka 20. ja 21. muudatusettepaneku puhul on otsus samasugune, samuti 22., 23., 24., 25., 26., 27., 28., 29., 30., 31., 32., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 40. muudatusettepaneku puhul. Majanduskomisjon on esitanud ka 41., 42., 43., 44., 45. muudatusettepaneku, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Oleme eelnõu 598 muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

7. 16:11 Liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (635 SE) esimene lugemine

16:11 Aseesimees Enn Eesmaa
Tänane seitsmes päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu 635 esimene lugemine. Palun kõnetooli kaitseminister Jüri Luige!

16:11 Kaitseminister Jüri Luik
Austatud Riigikogu aseesimees! Austatud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus on menetlemiseks esitanud liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu, kus tehakse ettepanek täiendada liiklusseadust Kaitseväe jaoks vajaliku erisusega mootorsõidukijuhi ja juhtimisõiguse taotleja tervisekontrolli tegemisel. Igal aastal koolitatakse Kaitseväe reservüksuste tarbeks eri kategooriate mootorsõiduki juhtideks 700–800 ajateenijat, kellele Kaitseväes tehakse ka ettenähtud tervisekontroll. Muudatuse eesmärk on laiendada Kaitseväes töötavatele arstidele ühemõtteliselt õigus ka liiklusseaduses sätestatud tervisekontrolli teha. Kehtiva seaduse kohaselt on tervisekontrolli tegemise õigus antud perearstile, töötervishoiuarstile ja liiklusmeditsiini komisjonile. Kaitseväe meditsiinikeskustes tagatakse kaitseväelastele üldabi, aga vajaduse korral antakse ka erakorralist meditsiiniabi. Seetõttu on Kaitseväele ka väljastatud eriarstiabi tegevusluba, mille alusel on Kaitseväes lubatud üldarstiabi osutada kõikidel arstidel sõltumata nende erialast.
Seni on juhtimisõiguse andmiseks teostatavat tervisekontrolli Kaitseväes ajateenijatele tehtud teadmisega, et Terviseameti väljastatud tegevusloa alusel tegutsevad Kaitseväe meditsiinikeskused täpselt samamoodi nagu perearstikeskused ning perearsti asendajana võivad tervisekontrolli läbi viia ka arstid, kel ei ole perearsti kvalifikatsiooni. Paraku on ilmnenud, et seadussäte, mille alusel kohaldub perearsti asendamise võimalus nimistu alusel tegutsevate perearstide puhul, ei võimalda Kaitseväes samasugust asendamise korda. Seetõttu on Kaitseministeerium teinud ettepaneku täiendada liiklusseadust selliselt, et Kaitseväe jaoks vajalik erisus oleks selge sõnaga sätestatud ning Kaitseväes saaksid juhtimisõiguse tõendamiseks vajalikku tervisekontrolli teha ka arstid, kel ei ole just nimelt perearsti kvalifikatsiooni.
Palun teid seda eelnõu toetada! Veel kord: Kaitseväes on väga arenenud meditsiiniteenistus ja kuna Kaitsevägi tõepoolest valmistab ette väga suurel hulgal veokijuhte, veokijuhi paberitega kutsealuseid, siis on otstarbekas lubada Kaitseväes töötavatel arstidel ka see tervisetõend välja anda. Nagu ma juba ütlesin, praegu võib selle välja anda ainult perearst või töötervishoiuarst. Ma usun, et ei ole kuigi praktiline ja sel pole ka mingit mõtet saata kõiki neid 700 inimest eraldi mujale tervisekontrolli olukorras, kus arstid on Kaitseväe paiknemiskohtades igal pool olemas. Aitäh teile!

16:15 Aseesimees Enn Eesmaa
Kas ministrile on küsimusi? Ei ole. Aitäh ettekande eest! Juhtivkomisjoni ettekande teeb Madis Milling, esindades riigikaitsekomisjoni.

16:15 Madis Milling
Austatud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Härra minister juba tutvustas eelnõu sisu ja eesmärki, nii et aja kokkuhoiu mõttes ma sellel pikemalt ei peatu ehk ma ei hakka sama juttu veel kord rääkima. Küll aga räägin paari sõnaga sellest, millest minister ei rääkinud. Kindlasti ennetan mõnda küsimust saalist ja ütlen juba ise ära, et selle seadusmuudatusega ei kaasne täiendavaid kulusid. Kui aga see seadusmuudatus jääb tegemata, siis toob see Kaitseväe eelarvesse kaasa täiendavad kulud, hinnanguliselt 20 000 eurot aastas. Seda tuleks maksta tervisetõendite väljastamise eest. Samuti kaasneksid olulised raskused sõjaaja struktuuris ette nähtud mootorsõidukijuhtide leidmisel. Lisan siia veel selle informatsiooni, et kui ajateenijad peavad oma suhteliselt tiheda väljaõppegraafiku juures lahkuma väeosast selleks, et minna perearsti juurde seda tõendit hankima, siis paratamatult nende väljaõppe terviklikkus ja järjepidevus saab kannatada.
Aga nüüd menetluslikud otsused. Riigikaitsekomisjon otsustas oma 2018. aasta 15. mai istungil konsensusega teha Riigikogule ettepaneku lülitada arutuse all olev eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu tänase, 30. mai istungi päevakorda ja teha ettepaneku esimene lugemine lõpetada. Lisaks

otsustati saata eelnõu 6. juuniks teisele lugemisele, kui esimene lugemine lõpetatakse. Komisjoni ettekandjaks määrati siinkõneleja. Samuti otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha Riigikogu esimehele ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. juuni kell 10.30. Tänan!

16:17 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas ettekandjale on küsimusi? Neid ei ole. Suur aitäh ettekandjale! Avan läbirääkimised fraktsioonide esindajaile, kui selleks on soovi. Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 635 esimene lugemine lõpetada. Määran muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. juuni kell 10.30. Meie kohtume homme kell 10. Kõike head!

Istungi lõpp kell 16.18.